

UNIVERZITA PARDUBICE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Bc. Magda Jurášková

Univerzita Pardubice

Filozofická fakulta

Vztah majoritní společnosti a žadatelů o azyl

ve městě Kostelec nad Orlicí

Bc. Magda Jurášková

diplomová práce

2012

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o využití této práce jako školního díla podle § 60 ods. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 27.3.2012

Magda Jurášková

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat panu prof. PhDr. Leoši Šatavovi, CSc. za vedení mé práce a odbornou pomoc.

Poděkování patří také všem, kteří se zúčastnili mého výzkumu. Bez těchto lidí by tato práce nikdy nemohla vzniknout.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá především vztahem mezi žadateli o azyl a občany města Kostelec nad Orlicí.

Práce je rozdělena do několika kapitol. V teoretické rovině je čtenář uveden do problematiky azylu a uprchlictví v České republice, jsou objasněny základní pojmy, vysvětleny vztahy mezi cizinci a majoritní společností nebo je zmíněna problematika stereotypů a předsudků.

Přibližně polovina textu je věnována samotnému městu Kostelec nad Orlicí, jeho obyvatelům a Pobytovému středisku Kostelec nad Orlicí. Tato část je zaměřena především na terénní výzkum, který se uskutečnil mezi obyvateli města Kostelec nad Orlicí.

Závěr práce doplňuje také porovnání s výsledky terénního výzkumu, uskutečněném v PoS Kostelec nad Orlicí mezi žadateli o mezinárodní ochranu.

KLÍČOVÁ SLOVA

uprchlík, žadatelé o azyl, pobytové středisko, Kostelec nad Orlicí, „my“ versus „oni“, stereotyp, předsudek, vztah k cizímu

TITLE

The relationship of the majority society and asylum seekers in the city Kostelec nad Orlicí

ABSTRACT

This thesis mainly deals with the relationship between asylum seekers and the citizens of Kostelec nad Orlicí.

The work is divided into several chapters. In the theory part, the reader is given to the problems of refugees and asylum in the Czech Republic, basic concepts are clarified, explained the relationship between foreigners and the majority society or the problems of stereotyping and prejudice.

About half of the text part is devoted to the city Kostelec nad Orlicí, its residents and Residential center of Kostelec nad Orlicí. This part is primarily focused into the field research, which took place between the citizens of Kostelec nad Orlicí.

Conclusion of the thesis is also complete by comparing with the results of the field research, performed in Residential centre Kostelec nad Orlicí between applicants for international protection.

KEYWORDS

refugee, asylum seekers, Residential centre, Kostelec nad Orlicí, „ingroup“ and „outgroup“, stereotype, prejudice, relation to foreigner

OBSAH

ÚVOD.....	- 1 -
1. METODOLOGIE	- 3 -
1.1 Výzkum v PoS Kostelec nad Orlicí (2008-2010)	- 3 -
1.2 Výzkum mezi občany města Kostelec nad Orlicí (2010-2012)	- 4 -
1.3 Propojení dvou terénních výzkumů	- 5 -
2. LITERÁRNÍ REŠERŠE	- 6 -
3. AZYL V ČESKÉ REPUBLICE	- 10 -
3.1 Historie	- 10 -
3.2 Co je to azyl a kdy na něj má člověk právo	- 11 -
3.3 Střediska pro žadatele o azyl	- 12 -
3.4 Migrant, uprchlík, žadatel o azyl, azylant.....	- 14 -
4. MÍRA ZAČLENĚNÍ ČI VYLOUČENÍ DO/Z MAJORITNÍ SPOLEČNOSTI.....	- 16 -
4.1 Integrace	- 16 -
4.2 Asimilace	- 17 -
4.3 Segregace a separace	- 17 -
5. MAJORITNÍ SPOLEČNOST A CIZINCI.....	- 21 -
5.1 Majorita versus minorita	- 21 -
5.2 Předsudky, stereotypy, generalizace	- 22 -
5.3 Xenofobie a diskriminace	- 25 -
3.1.2. Xenofobie.....	- 25 -
3.1.3. Diskriminace	- 25 -

5.4	Komunikace, hodnoty a vnímání	- 27 -
5.5	„My“ versus „Oni“	- 28 -
5.6	Role majoritní společnosti	- 30 -
5.7	Češi versus cizinci	- 30 -
6.	PŘÍPADOVÁ STUDIE KOSTELEC NAD ORLICÍ.....	- 33 -
6.1	Popis lokality	- 33 -
6.2	Vztahy a vazby v lokalitě	- 38 -
6.3	Terénní výzkum ve městě Kostelec nad Orlicí	- 43 -
	ZÁVĚR	- 58 -
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	- 63 -
	SEZNAM OSTATNÍCH ZDROJŮ	- 65 -
	SEZNAM ZKRATEK	- 66 -
	PŘÍLOHY.....	- 67 -

ÚVOD

Přesouvání se lidí z jednoho místa planety Země na místo jiné je v dnešní době naprostou samozřejmostí. Lidé migrují za prací, studiem, relaxací, poznáním atd. Cestování vnímáme jako každodenní součást našich životů. Většina lidí opouští svůj domov s vidinou, ve které se opět vrátí zpět „domů“. Je však určitá skupina lidí, která opouští svůj domov s možností, že se zpět již nikdy nevrátí. Lidé, kteří mnohdy velmi narychlo a jen s nezbytným vybavením opustí svou zemi, domov, přátele nebo rodinu. Lidé „několika světů“, pro které je často jedinou možnou volbou uprchnout ze země. Uprchlíci.

O azylovou problematiku a žadatele o mezinárodní ochranu jsem se začala zajímat ve druhém ročníku vysokoškolského studia. Prvotním impulsem pro mne byl především kurz „azylové problematiky“, který jsem absolvovala v rámci bakalářského studia v oboru Sociální antropologie na Univerzitě Pardubice. I proto jsem si jako téma své závěrečné bakalářské práce vybrala „Integraci žadatelů o azyl na příkladu Pobytového střediska Kostelec nad Orlicí“. Cílem bakalářské práce bylo především zodpovědět otázku, jakým způsobem je v praxi realizována problematika zabývající se integrací žadatelů o azyl do české společnosti. V mém případě prostřednictvím pobytového střediska v Kostelci nad Orlicí.

Na základě mého prvotního výzkumu jsem se rozhodla téma azylové problematiky prohloubit a nahlédnout na něj také z jiné strany a v jiných souvislostech. Tématem pro mou diplomovou práci jsem proto zvolila „Vztah majoritní společnosti a žadatelů o azyl ve městě Kostelec nad Orlicí“. Tato diplomová práce tak volně navazuje na mou závěrečnou práci z bakalářského studia a prohlubuje problematiku Pobytového střediska Kostelec nad Orlicí v nových souvislostech. Zaměřuji se na „druhou stranu“ daného problému a zabývám se také samotnými obyvateli města Kostelce nad Orlicí a jejich pohledem, vztahem a postojem k žadatelům o azyl, kteří v jejich městě pobývají. Zajímá mne společné soužití občanů města Kostelec nad Orlicí a obyvatel PoS Kostelec nad Orlicí.

V teoretické rovině diplomová práce uvádí čtenáře do problematiky azylu v České republice, zabývám se vztahy mezi cizinci a majoritní společností, vnímáním „cizího“ a možnostmi vzájemného porozumění, zmiňuji problematiku předsudků a

stereotypů ve společnosti, věnuji se xenofobii a diskriminaci. Část práce je věnována samotnému městu Kostelec nad Orlicí, jeho obyvatelům, PoS Kostelec nad Orlicí a žadatelům o azyl. Tento text se soustředí především na terénní výzkum, který jsem uskutečnila mezi občany Kostelce nad Orlicí.

Závěr práce je vypracován do několika stěžejních bodů a zahrnuje výsledky terénního výzkumu mezi občany města Kostelec nad Orlicí i srovnání výsledků s mým předchozím terénním výzkumem, který jsem uskutečnila s žadateli o azyl přímo v areálu Pobytového střediska Kostelec nad Orlicí.

Jelikož pocházím z blízkosti města Kostelec nad Orlicí, problematika tamního pobytového střediska pro žadatele o mezinárodní ochranu mi není cizí. Také tento fakt přispěl k mému rozhodnutí se vybranému tématu věnovat i v magisterském studiu a prohloubit tak dříve získané poznatky z dané lokality.

1. Metodologie

Terénní výzkum v lokalitě města Kostelce nad Orlicí jsem zahájila v roce 2008. V období let 2008–2010 jsem několikrát navštívila samotné PoS Kostelec nad Orlicí pro žadatele o azyl a byla jsem přímým účastníkem „života“ a dění v areálu pobytového střediska. Část mého pobytu jsem pracovala jako dobrovolník/stážista v tamním dětském centru. Po dobu mé přítomnosti jsem navštívila administrativní budovy, ve kterých jsou žadatelé o mezinárodní ochranu ubytování, dětské centrum, výtvarnou dílnu, školní třídu a jiné. Díky každodennímu kontaktu s žadateli o azyl jsem se s několika z nich seznámila blíže a navštívila je také v jejich „bytě“ v PoS Kostelec nad Orlicí.

Po zmapování situace uvnitř PoS Kostelec nad Orlicí a vztahu žadatelů o azyl k České republice jsem se rozhodla zaměřit svou pozornost na druhou stránku daného „problému“. Zajímalo mne také opačný „pohled na věc“. Začala jsem se věnovat průzkumu situace v samotném městě Kostelci nad Orlicí. Mým cílem bylo zjistit, co si občané města Kostelec nad Orlicí myslí o PoS Kostelec nad Orlicí, jak nahlízejí na samotné žadatele o azyl, jaké o nich mají informace, jaké je společné soužití těchto dvou skupin apod. V rozmezí let 2010–2012 jsem tedy zaměřila svůj zájem konkrétně na město Kostelec nad Orlicí a jeho občany.

V rámci terénního výzkumu v PoS Kostelec nad Orlicí i samotném městě jsem využila několik různých metod pozorování a dotazování.

1.1 Výzkum v PoS Kostelec nad Orlicí (2008-2010)

V první části výzkumu, v rozmezí let 2008-2010 jsem použila především metodu zúčastněného a nezúčastněného pozorování a nestrukturovaných rozhovorů. V této fázi výzkumu jsem také využila metodu dotazníků, které jsem měla zhotoveny ve třech jazykových variantách – česky, anglicky a rusky.

Dotazníky byly určeny pro žadatele o azyl a měly strukturu spíše kvalitativního charakteru. Většinu dotazníků jsem osobně vyplňovala spolu s dotazovanými. Ve výsledku mi tedy dotazník sloužil spíše jako osnova strukturovaného rozhovoru.

1.2 Výzkum mezi občany města Kostelec nad Orlicí (2010-2012)

Druhá část terénního výzkumu proběhla v letech 2010-2012. V tomto období jsem zaměřila zájem především na samotné občany města Kostelec nad Orlicí.

V této fázi jsem použila především nezúčastněné pozorování, rozhovory a polostrukturované i strukturované dotazníky. Oslovila jsem několik desítek občanů města Kostelce nad Orlicí.

Respondenty jsem získala převážně na základě nabídky účasti v dotazníkovém šetření. Vyplňování dotazníků pak s některými respondenty přešlo plynule a nenuceně do souvislého rozhovoru. Získala jsem tak lepší a konkrétnější informace, které otázky v dotazníku nezahrnovaly, a mohla jsem díky nim prohloubit dané téma.

V rámci tohoto terénního výzkumu jsem oslovila celkem osmadvadesát respondentů. Část z nich přispěla pouze vyplněným dotazníkem, část poskytla mimo dotazník také osobní rozhovor. Informace z rozhovorů jsem zaznamenávala jako ručně psané poznámky do bloku. Z dřívější zkušenosti mi lidé své názory sdělili raději mimo nahrávání.

Samotný dotazník má spíše kvalitativní charakter, abych z něj zjistila co nejvíce konkrétních informací. Je sestaven z 25 otázek. Respondenti mohli vybírat především z výběru odpovědí ano – ne – nevím, případně vybrat konkrétnější možnost. U většiny otázek mohli dotazovaní odpovědět také vlastními slovy.

Dotazník byl určen občanům města Kostelec nad Orlicí, lidem pracujícím ve městě nebo lidem, které mají k městu Kostelci nad Orlicí jinak blízký vztah. Na základě terénního výzkumu bylo osloveno pětasedmdesát občanů města Kostelec nad Orlicí a třiadvacet lidí s blízkým vztahem k městu.

Respondenti nebyli vybíráni podle věku. Chtěla jsem do výzkumu zahrnout co největší věkovou škálu obyvatel. Tabulka níže ukazuje věkové rozvrstvení dotazovaných a jejich počet.

Dotazovaných bylo podle pohlaví osloveno dvaapadesát žen a šestačtyřicet mužů. Celkem bylo osloveno osmadvadesát respondentů.

Věkové rozvrstvení	Počet dotazovaných
mladší 18ti let	4
18-25	28
25-45	34
45-60	23
starší 60ti let	9

Tabulka 1. Věkového rozvrstvení dotazovaných

1.3 Propojení dvou terénních výzkumů

V závěru práce došlo také na srovnání výsledků terénního výzkumu přímo v areálu PoS Kostelec nad Orlicí a výzkumu mezi občany města.

Tato práce tak zodpovídá nejen otázky ohledně *Vztahu občanů města Kostelec nad Orlicí a žadatelů o azyl*, ale je také porovnáním dvou fází výzkumů z několika různých úhlů pohledu.

2. Literární rešerše

Tématem uprchlíků a azylové problematiky se, zvláště v posledních letech, zabývá čím dál tím více lidí a organizací. S danou problematikou tak souvisí řada knižních publikací, článků i závěrečných prací. Konkrétně se však k PoS Kostelec nad Orlicí váže pouze nepatrná část z nich. Jedná se o práce zaměřující se na samotné PoS Kostelec nad Orlicí nebo práce zabývající se tím, jak je na cizince v tomto regionu pohlíženo v tisku. Tato diplomová práce tak doufám bude zajímavým zpestřením a přínosem prohlubující danou problematiku.

Diplomová práce se zaměřuje především na problematiku azylu, předsudků a stereotypů ve společnosti, integraci cizinců, vnímání cizího či xenofobií a diskriminací ve společnosti.

Azylová problematika

Hlavní publikaci, která popisuje historii azylu na území České republiky, jsem využila knihu *Uprchlická otázka a my* od Michaely Freiové. Průběhu azylového řízení a udělení mezinárodní ochrany se věnuje publikace *Multikulturní výchova* od Mgr. Jakuba Hladíka. V knize *Teorie a praxe azylu a uprchlictví* je podrobně pospána problematika azylu z pohledu teoretického, praktického i legislativního. Statistické údaje v oblasti azylu a uprchlictví mi poskytly webové stránky Českého statistického úřadu.

Jednotlivá střediska pro žadatele o azyl trefně popisuje brožura *Správa uprchlických zařízení MV ČR* či oficiální internetové stránky Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra.

Pro lepší orientaci v daném tématu jsem na vysvětlení některých základních pojmů použila publikaci *Ochrana uprchlíků* a oficiální webové stránky UHNCR. Z nich jsem čerpala především informace ohledně pojmů migrant, uprchlík, žadatel o azyl a azylant.

V neposlední řadě mi byly inspirací a podkladem také poznatky nasbírané během mého pobytu v PoS Kostelec nad Orlicí.

Integrace cizinců

V kapitole zaměřené na oblast zabývající se vyloučením či přijmutím žadatelů o azyl do společnosti jsem se zaměřila především na čtyři základní pojmy – integrace, asimilace, segregace a separace.

Z velké části jsem využila znalosti, které jsem již o dané problematice věděla. Odborné informace mi poskytlo několik základních knih.

Pojmem integrace se zabývá Blanka Tollarová ve svém článku *Integrace cizinců v Česku: pluralita, nebo asimilace*. Věnuje se samotnému pojmu integrace a na základě jiných autorů dochází k jeho vysvětlení a rozdělení. Miloš Večeřa rozděluje v knize *Lidská práva proti rasismu* integraci do tří různých úrovní – kulturní, sociálně-ekonomickou a politickou. Milada Horáková se ve své publikaci *Zaměstnávání cizinců v České republice* zabývá integrací, kterou rozděluje na čtyři části. Postupně představuje integraci sídelní, politickou, společenskou a kulturní.

Asimilaci se věnuje například Jakub Hladík v knize *Multikulturní výchova: Socializace a integrace menšin*.

Pojem separace se zabývá Zygmund Bauman v knize *Myslet sociologicky*. Rozděluje ji na dvě části – teritoriální a duchovní.

Posledním tématem této kapitoly je segregace. Také tomuto pojmu se v knize *Myslet sociologicky* věnuje také Zygmund Bauman a uvádí přímé příklady. Další autorkou, která velmi přispěla k tématu segregace, je Andrea Baršová s článkem *Problémy bydlení etnických menšin a trendy k rezidenční segregaci v České republice*.

Téma předsudků a stereotypů ve společnosti

Tématem stereotypů a předsudků se zabývá opravdu mnoho autorů. K objasnění těchto pojmů jsem tedy využila pouze některé publikace.

Tomáš Novák se v knize *O předsudcích* zabývá teoretickým rozdělením těchto pojmů, jejich definováním i současnými výzkumy v oblasti daného tématu. Dotýká se také oblasti rasismu.

Také odborné články uvedené na internetových stránkách www.varianty.cz mi byly hodnotným podkladem pro teoretickou část mé práce.

Předsudky se zabývá například taktéž Zygmund Bauman v knize *Myslet sociologicky* nebo Anthony Giddens v díle *Sociologie*.

My“ a „oni“

Koncept „y a oni“ je projevem soupeřivosti osob nebo skupin. Vztah mezi těmito dvěma osobami nebo skupinami popisuje v díle *Myslet sociologicky* Zygmund Bauman. Uvádí jejich rozdílnost a ukotvuje je do teoretického rámce. Také kniha *Jací můžeme být* uvádí soubor kritických reflexí na téma multikulturního soužití. Část

publikace *Migrace v rozšířené Evropě* se věnuje postojům české společnosti vůči cizincům a rozděluje přístup majority do tří skupin. Vztahem české společnosti k cizincům se věnuje také článek a rozhovor s Pavlem Baršou, který popisuje danou problematiku. Robert K. Merton vydělil chování majoritní populace vůči menšinám do čtyř základních kategorií.

Diskriminace

Informace o pojmu diskriminace jsem čerpala z knihy *Lidská práva proti rasismu* od Tatiány Machalové a kolektivu.

V článku Multikulturního centra Praha od Martiny Štěpánkové je diskriminace rozdělena na přímou a nepřímou. V knize *O předsudcích* od Tomáše Nováka je diskriminace popsána v pěti možných podobách.

Pojem diskriminace je definován na základě definice OSN.

Případová studie ve městě Kostelec nad Orlicí a PoS Kostelec nad Orlicí

Odborné informace ohledně města Kostelec nad Orlicí jsem čerpala především z oficiálních internetových stránek města Kostece nad Orlicí. Statistické údaje jsem získala z oficiálních webových stránek Českého statistického úřadu.

Údaje a informace o PoS Kostelec nad Orlicí jsem čerpala především z vlastního výzkumu mezi žadateli o azyl v areálu pobytového střediska. K popisu areálu jsem také použila vlastní závěrečnou bakalářskou práci. Doplňující informace o PoS Kostelec nad Orlicí jsem získala na oficiálních webových stránkách Správy uprchlických zařízení Ministerstva Vnitra nebo z *brožury Správy uprchlických zařízení*.

Informace a podklady k tématu městského zpravodaje jsem získala z oficiálních internetových stránek města Kostece nad Orlicí. Zde jsem vyhledala také samotné výtisky městského zpravodaje v „pdf“ formátu.

Ve velké míře jsem informace o městě Kostelec nad Orlicí a PoS Kostelec nad Orlicí čerpala z vlastního terénního výzkumu v dané lokalitě.

Doplňující témata

Dílo *Migrace v rozšířené Evropě* mapuje vývoj migrace v ČR, další část textu se zaměřuje na azylanty, jejich šance v České republice a historický vývoj. V neposlední řadě poukazuje na to, jaký postoj mají obyvatelé České republiky k cizincům.

Multikulturní centrum Praha vydalo roku 2003 knihu *Nečitelní cizinci – Jak se (ne)píše o cizincích v českém tisku*. Tato publikace poukazuje na jednotlivé články tisku,

které se zmiňují (negativně či pozitivně) o cizincích. Také toto dílo mi bude dobrým vodítkem, protože i já chci ve své práci nastínit problém, v jakých souvislostech se regionální tisk zmiňuje o žadatelích o azyl.

3. Azyl v České republice

Česká republika byla vždy spíše zemí tranzitní. V posledních letech se však Česká republika stává také zemí cílovou.

3.1 Historie

Několik desítek let před rokem 1989 nebylo mnoho důvodů, proč v České republice žádat o mezinárodní ochranu. Situace se však změnila na přelomu 80. a 90. let a v roce 1990 přicházeli na území tehdejšího Československa první migranti ze zahraničí. Česká republika tak po 70 letech navázala na tradici „azylové země“.

Ač byla Česká republika před rokem 1989 spíše zemí vystěhovaleckou, můžeme na území Československa zaznamenat také několik uprchlických vln. Ve dvacátých letech 20. století jsou to především uprchlíci ze SSSR. Jejich počet se uvádí mezi 20 – 30 tisíci lidí. V této uprchlické vlně byla Československá kultura obohacena například o mnoho ruských vědců, divadelníků nebo techniků.

V roce 1933 přechází přes hranice Československa velký počet uprchlíků z Německa. Mnozí z nich získávají povolení k pobytu a tzv. „bezdomovecký pas“. Hlavním cílem byla především pomoc přesídlení do dalších zemí.

I přesto, že se od roku 1948 stává Československo na několik desetiletí spíše emigrační zemí, můžeme se v tomto období setkat například s početnou řeckou uprchlickou skupinou, jež imigrovala na území tehdejšího Československa.¹

V roce 1989 přichází zvrát a tehdejší Československo se po pádu „železné opony“ nabízí světu. Nejenže mohou čeští občané svobodně vycestovat, ale také Československo (později Česká republika) se otevírá jak tzv. „západnímu světu“, tak i zemím východní Evropy a tzv. „třetímu světu“.^{2 3}

¹ FREIOVÁ, Michaela. *Uprchlická otázka a my*. 1993

² FREIOVÁ, Michaela. *Uprchlická otázka a my*. 1993

³ ŠIŠKOVÁ, Tatjana, et al. *Menšíny a migranti v České republice : My a oni v multikulturní společnosti 21. století*. 2001

V roce 1990 vznikají první dvě uprchlická zařízení Bělá-Jezová a Zastávka u Brna a postupně přibývají další.⁴ Roku 1991 je ratifikována „Úmluva o postavení uprchlíků“ z roku 1951.

3.2 Co je to azyl a kdy na něj má člověk právo

Azyl neboli mezinárodní ochrana, je právní formou ochrany uprchlíka. Mezinárodní ochrana je udělována státem, ve kterém se dotyčný žadatel nenarodil a nemá jeho státní občanství.

Mezinárodní ochrana nesmí diskriminovat, musí zajistit ochranu jedince a přístup k jeho právům.

Azylová politika je v České republice v pravomoci Ministerstva vnitra ČR, které zodpovídá za výkony v oblasti uprchlictví, azylu, integrace cizinců a jiných.⁵

Úprava azylu a uprchlictví je právně zakotvena především v zákoně o azylu. O možnostech udělení mezinárodní ochrany je vedeno řízení, které zajišťuje Ministerstvo vnitra ČR.

Česká republika poskytuje mezinárodní ochranu dvěma formami. První je status azylanta, druhou formou je tzv. doplňková ochrana.⁶

Vyjádření o udělení či neudělení mezinárodní ochrany vydává Ministerstvo vnitra do devadesáti dnů ode dne zahájení řízení. V případě, že je žádost kladně vyřízena, žadatel o azyl se stává azylantem a získává trvalý pobyt na území České republiky. V praxi jsem se mnohdy setkala s tím, že žadatelé o azyl pobývali v pobytovém středisku i několik let. Lidé se statusem azylanta mají stejná práva a povinnosti jako ostatní čeští občané. Výjimkou je volební právo.⁷ Pokud je rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany negativní, může se žadatel o azyl odvolat a jeho žádost může být po posouzení opět prošetřena.

Důvody udělení mezinárodní ochrany jsou například pronásledování za uplatňování politických práv a svobod, strach z pronásledování z důvodu náboženství,

⁴ ŠIŠKOVÁ, Tatjana, et al. *Výchova k toleranci a proti rasismu : Sborník*. 1998

⁵ HLADÍK, Jakub. *Multikulturní výchova: (Socializace a integrace menšin)*. 2006

⁶ ŠTURMA, Pavel et al. *Teorie a praxe azylu a uprchlictví*. 2006

⁷ HLADÍK, Jakub. *Multikulturní výchova: (Socializace a integrace menšin)*. 2006

rasy, příslušnosti k určité skupině/menšině nebo zastávání určitých politických názorů. Mezinárodní ochrana může být udělena také z humanitárního důvodu.⁸

Česká republika je v udělování mezinárodní ochrany velice striktní a jedinců, kterým je azyl udělen, je opravdu velmi málo. Například za rok 2010, kdy bylo podáno 833 žádostí o azyl, byla mezinárodní ochrana udělena pouze 125 žadatelům o azyl. Nutno podotknout, že počet udělené mezinárodní ochrany je v daném roce jeden z vyšších. V roce 2009 bylo například z podaných 1258 žádostí o azyl kladně vyřízeno pouhým 75 žadatelům.⁹

3.3 Střediska pro žadatele o azyl

Na území České republiky se nachází několik druhů středisek určených především k pobytu žadatelů o mezinárodní ochranu.

3.3.1 Příjímací středisko

Mezi přijímací střediska v České republice řadíme tranzitní prostor mezinárodního letiště Praha - Ruzyně a Zastávku v Jihomoravském kraji. Příjímací střediska slouží především k ubytování nově příchozích žadatelů o mezinárodní ochranu, jejich identifikaci, vstupnímu pohovoru a zdravotní prohlídce. V neposlední řadě je v této fázi zahájen proces o udělení mezinárodní ochrany. Příjímací střediska není možné volně opustit. Nově příchozí v této fázi nemají možnost kontaktu s obyvateli České republiky (kromě personálu zařízení).^{10, 11}

3.3.2 Pobytové středisko

Pobytová střediska slouží osobám, které absolvovali vstupní procedury v jednom z přijímacích středisek. V České republice se nachází dvě pobytová střediska – v Havířově v Moravskoslezském kraji a v Kostelci nad Orlicí v Královédvorském kraji. Tato střediska se pro některé žadatele o azyl stávají domovem i na několik let a jsou jim

⁸ HLADÍK, Jakub. *Multikulturní výchova: (Socializace a integrace menšin)*. 2006

⁹ Český statistický úřad [online] . C2012 [cit.2012-01-03]. Dostupný z WWW:
http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/kapitola/1414-11-r_2011-0900

¹⁰ Brožura *Správa uprchlických zařízení MV ČR*

¹¹ Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra [online]. [cit. 2012-02-11]. Dostupný z WWW:
<http://www.suz.cz>

k dispozici po dobu, než dojde k právnímu rozhodnutí jejich žádosti v azylovém řízení. Ubytování je bezplatné, stravování je poskytována hromadně nebo za pomoci finančního poplatku, s nímž si stravu zajišťují sami žadatelé o azyl. V rámci areálu pobytových středisek mohou žadatelé o mezinárodní ochranu využít dětská centra, knihovny, čítárny, víceúčelová hřiště atd. Na rozdíl od přijímacích středisek mohou žadatelé pobytové středisko opustit. V této fázi azylového procesu tedy mohou přijít do kontaktu s širší veřejností České republiky. Žadatelé o mezinárodní ochranu mohou také využít ubytování v soukromém bytě. Jeho pobyt si již hradí sami.^{12, 13}

3.3.3 Integrovaná azylová střediska

Integrovaná střediska je posledním typem ubytování na pomyslném žebříčku azylové procedury. Slouží osobám, kterým byla v azylovém procesu uznána mezinárodní ochrana a dotčení se stali oficiálně „azylanty“. V této fázi mohou být v rámci Státního integrovaného programu ubytování v integrovaném středisku. Maximální doba pobytu 18 měsíců slouží především k adaptaci a osvojení českého jazyka. V této fázi mají azylanti stejná práva a povinnosti jako ostatní občané České republiky (kromě volebního práva). Integrovaná střediska se nachází v České republice čtyři – Jaroměř v Královéhradeckém kraji, Předlice v Ústeckém kraji, Brno v Jihomoravském kraji a Česká Lípa v kraji Libereckém.^{14,15}

3.3.4 Centrum na podporu integrace cizinců

Centra na podporu integrace cizinců jsou „nejmladšími projekty“ v oblasti azylové problematiky pod záštitou Správy uprchlických zařízení. První z center zahájila činnost 1. července 2009. V současné době se Centrum na podporu integraci cizinců nachází v osmi městech České republiky. Setkat se tak s nimi můžeme v Ostravě, Pardubicích, Plzni, Zlíně, Liberci, Českých Budějovicích, Olomouci a Karlových Varech. Jejich funkcí je především poskytovat poradenskou, právní a sociokulturní pomoc. Centra jsou

¹² Brožura *Správa uprchlických zařízení MV ČR*

¹³ Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra [online]. [cit. 2012-02-11]. Dostupný z WWW: <http://www.suz.cz>

¹⁴ Brožura *Správa uprchlických zařízení MV ČR*

¹⁵ Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra [online]. [cit. 2012-02-11]. Dostupný z WWW: <http://www.suz.cz>

k dispozici jak azylantům, tak i ostatním cizincům pobývajících na území České republiky.^{16,17}

3.3.5 Zařízení pro zajištění cizinců

Zařízení pro zajištění cizinců slouží především k zadržení cizinců, kterým bylo uděleno rozhodnutí o vyhoštění a zajištění. Jedná se především o osoby, které se dostaly do sporu s legislativou České republiky. Zadrženy mohou být osoby starší 15 ti let a to na dobu nepřesahující 180 dní. Tyto zařízení se v České republice nachází v Bělé pod Bezdězem ve Středočeském kraji a v Poštorné v Jihomoravském kraji.^{18,19}

3.4 Migrant, uprchlík, žadatel o azyl, azylant

Nyní bych ráda objasnila pojmy, které se často zaměňují a široká veřejnost si leckdy ani neumí představit, co se pod nimi skutečně „skrývá“.

Prvním pojmem je **migrant**. Je to široký a obecný název označující jedince, jež dobrovolně a z nejrůznějších důvodů opouští svou zemi. Nejčastějšími důvody k migraci jsou lepší ekonomické a finanční podmínky.

Imigrant je na rozdíl od migranta člověk, který má trvalé bydliště v jiném státě, než je země jeho původu.²⁰

Dalším pojmem je **uprchlík**. Podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 je uprchlík „osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti; totéž platí pro osobu bez státní příslušnosti nacházející se

¹⁶ Brožura *Správa uprchlických zařízení MV ČR*

¹⁷ Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra [online]. [cit. 2012-02-11]. Dostupný z WWW: <http://www.suz.cz>

¹⁸ Brožura *Správa uprchlických zařízení MV ČR*

¹⁹ Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra [online]. [cit. 2012-02-11]. Dostupný z WWW: <http://www.suz.cz>

²⁰ *Ochrana uprchlíků: a role UNHCR* [online]. [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/o-nas/ochrana-uprchliku-a-unhcr.html>

*mimo zemi svého dosavadního pobytu následkem shora zmíněných událostí, a která vzhledem ke shora uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit.*²¹ Uprchlík je člověk, jenž opouští zemi nedobrovolně, především proto, že jsou porušována jeho základní lidská práva.

Žadatel o azyl je člověk, který zažádal v cizí zemi o mezinárodní ochranu. Po dobu azylového řízení, kdy lidé čekají na posouzení a vyřízení jejich žádostí o azyl jsou uprchlíci označováni pojmem „žadatel o azyl“. Pokud jim je mezinárodní ochrana udělena, znamená to, že byli uznáni jako uprchlíci a je nutno udělit jim azyl.²²

Posledním pojmem je **azylant**. Azylant je člověk, jehož žádost o mezinárodní ochranu byla kladně vyřízena a byl mu poskytnut v dané zemi azyl. Tito lidé se stávají občany dané země a získávají tím samozřejmě také spojená práva a povinnosti, které musí respektovat. Podle paragrafu 2 odstavce 3 zákona číslo 325/1999 Sb., o azylu je „*azylant definován jako cizinec, kterému byl podle zákona udělen azyl na určitou dobu.*“²³

²¹ *Úmluva o právním postavení uprchlíků* [online]. C2001-2008 [cit.2009-02-10]. Dostupný z WWW: <http://www.unhcr.cz/dokumenty/umluva-postaveni-uprchliku.pdf>

²² *Ochrana uprchlíků: a role UNHCR* [online]. [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/o-nas/ochrana-uprchliku-a-unhcr.html>

²³ Zákon číslo 325/1999 Sb., o azylu

4. Míra začlenění či vyloučení do/z majoritní společnosti

4.1 Integrace

Integrací myslíme postupné začleňování jedince či skupiny do většinové společnosti, přičemž jedinec nebo skupina neztrácí svou vlastní kulturu a identitu. Základem úspěšné integrace je oboustranný proces, kdy se přizpůsobují nejen nově příchozí, ale také samotná „majoritní“ společnost. Jedná se o určité sblížování kultur minoritní a majoritní společnosti, přičemž dlouhodobě převládá spíše kultura imigrační země.

P. Bauböck (1994) uvádí dvě možné uchopení pojmu integrace. První lze vyjádřit jako „stav určité společnosti“. Druhou interpretací je „změna stavu“, tedy proces začleňování se do určité společnosti.²⁴

V knize „Lidská práva proti rasismu“ autor uvádí, že by integrace měla probíhat ve třech úrovních. Prvním typem je kulturní integrace, druhou úrovní je sociálně-ekonomická integrace, poslední je politická integrace.

- **Kulturní integrace** by měla probíhat v podobě kulturního pluralismu, kdy si minorita ponechá své kulturní odlišnosti, ale z ekonomického a politického hlediska je v rámci většího celku.
- **Sociálně-ekonomická integrace** by měla být pro majoritu i minoritu vyrovnanou situací v ekonomických i sociálních pozicích ve společnosti. Mělo by být zamezeno diskriminaci menšin v zaměstnání, vzdělání a bydlení. Šance by měly být pro všechny rovné.
- V rámci **politické integrace** by měly mít menšiny možnost podílet se na výkonu politické moci.²⁵

Milada Horáková v knize „Zaměstnávání cizinců v České republice“ rozděluje integraci na sídelní, společenskou a kulturní.

²⁴ TOLLAROVÁ, Blanka. *Integrace cizinců v Česku: pluralita, nebo asimilace?* [online]. C2006 [cit.2012-01-10]. 107 odst. Dostupný z WWW:

<http://www.biograf.org/clanky/members/clanek.php?clanek=v3902>

²⁵ MACHALOVÁ, Tatiana et al. *Lidská práva proti rasismu*. 2001

- **Sídelní integrace** je jedním ze základních problémů integrace. Milada Horáková uvádí, že podle toho, jak dlouho je imigrant v cizí zemi, narůstá také stupeň „jeho“ integrace.
- **Politická integrace** přináší například otázku volebního práva cizinců a rovných příležitostí v politickém životě daného státu.
- **Společenskou integraci** většina cizinců vnímá intuitivně. Často mají nejnižší pozice v pracovní sféře a také v kvalitě bydlení. Nejdůležitější podmínkou této sféry integrace je podle Horákové především právní ochrana proti diskriminaci.
- Za základ **kulturní integrace** Horáková uvádí neztotožňování pojmu s kulturní asimilací. Za podstatnou podmínku kulturní integrace pak Horáková považuje především sdílený jazyk.²⁶

4.2 Asimilace

Asimilace je proces rychlého a „jednoduchého“ začlenění migranta do nové společnosti, který je jednostranný a většinové společnosti se přizpůsobuje pouze nově příchozí. Znak původní kultury se postupně ztrácí a jsou nahrazovány znaky převládající „nové“ kultury. Asimilace může být dobrovolná nebo vynucená.

Jakub Hladík definuje asimilaci jako: „*Postupné včleňování jednoho etnika a jeho kultury do jiné kultury tak, že znaky původní kultury se ztrácejí a jsou nahrazovány znaky dominantní, přejímané kultur.*“²⁷

Model asimilace byl předložen v tzv. asimilační teorii, kterou představila chicagská škola ve 20. a 30. letech 20. století.²⁸

4.3 Segregace a separace

Separace je jedním z nejčastěji praktikovaných řešení, jak se vymezit „cizímu“.

²⁶ HORÁKOVÁ, Milada. *Zaměstnávání cizinců v České republice* [online]. [cit. 2012-02-11]. Dostupný z WWW: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/int1.pdf>

²⁷ HLADÍK, Jakub. *Multikulturní výchova: (Socializace a integrace menšin)*. 2006

²⁸ ŠIŠKOVÁ, Tatjana, et al. *Menšiny a migranti v České republice : My a oni v multikulturní společnosti 21. století*. 2001

S odvoláním na Blasche (1996) Horáková definuje separaci jako zachování si vlastní kultury, aniž by bylo umožněno proniknutí nové kultury, tedy kultury imigrační země.²⁹

Separaci lze rozdělit na teritoriální nebo duchovní.

Teritoriální separace je výrazná především vymezením určitého prostoru, ve kterém pobývá daná skupina lidí. Setkáváme se s ní například, pokud mluvíme o ghettech či různých etnických „rezervacích“. Častým znakem teritoriální separace bývá vymezení prostoru plotem, zdí nebo jinými bariérami. Teritoriální separaci lze pozorovat také v případě středisek pro žadatele o azyl.³⁰ Také areál PoS Kostelec nad Orlicí je oddělen plotem a zděnou zdí. Vstup do areálu cizím osobám je dovolen pouze přes „vrátnici“ na základě povolení. Celkově pobytové středisko vzbuzuje dojem „uzavřeného světa“ odtrženého od okolí.

Zygmund Bauman v knize „Myslet sociologicky“ uvádí: „*Tam, kde je teritoriální separace nedokonalá nebo v praxi neuskutečnitelná, roste význam separace duchovní.*“³¹

Není-li možné odcizené skupiny od sebe účinně separovat, dostává se do popředí **segregace**. Segregace představuje fyzické vymezení menšinové skupiny od majoritní většiny, přičemž je tento proces často doprovázen představou, kdy jsou příslušníci dané menšiny méněcenní. Segregace může mít mnoho podob. Zygmund Bauman uvádí příklad segregace podle vzezření, která byla patrná především v minulosti. Lidé se odlišovali podle toho, do jak honosného šatstva se oblékali. Tím se řadili do určité skupiny lidí či společenské kategorie. S dnešní dostupností ošacení však tento segregáčnický model ztratil téměř svou funkci. Na významu tak nabývá segregace prostorová neboli residenční.³²

Andrea Baršová v knize „Problémy bydlení etnických menšin a trendy k rezidenční segregaci v České republice“ doplňuje: „*Rezidenční segregace zahrnuje*

²⁹ HORÁKOVÁ, Milada. *Zaměstnávání cizinců v České republice* [online]. [cit. 2012-02-11]. Dostupný z WWW: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/int1.pdf>

³⁰ BAUMAN, Zygmund. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. 2000

³¹ BAUMAN, Zygmund. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. 2000

³² BAUMAN, Zygmund. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. 2000

*prostorovou koncentrací určitých skupin obyvatelstva.*³³ Dodává, že společnosti vymezují své členy obývající společný prostor dle ekonomických, sociálních, náboženských nebo etnických rysů od nepaměti. Rezidenční segregace je podle Baršové nejzjevnější ve větších městech. „*V našem kulturním kontextu - tj. v prostoru euroamerické civilizace – se v současné době, i když z různých historických a společenských důvodů a v různém rozsahu, sociální sídelní segregace prolíná se segregací etnickou.*“³⁴ Andrea Baršová v knize také poukazuje na fakt, že segregace je fenomén s mnoha podobami, jež je velmi úzce spjat s diskriminací, rasismem a mnohými „*individuálními rozhodnutími vedenými sebezájmem*“.³⁵

S odkazem na britského badatele L.M.Harrisona a jeho publikaci, věnovanou vztahům mezi „rasou“, bydlením a politickou mocí, Baršová uvádí, že „*tradice výzkumu zaměřeného pouze na problémové oblasti vedla k některým falešným představám o nebezpečí koncentrace menšinového obyvatelstva.*“³⁶ Podle Harrisona může být prostorová koncentrace pro menšiny výhodná. Argumentuje například ochranou před rasistickými útoky, rozvojem náboženských a kulturních činností nebo přítomností vlastní jazykové skupiny. Dodává, že „*na segregovanou etnickou čtvrt tak lze nahlížet jako na zvláštní teritorium, které slouží k projevení a pozvednutí vlastní menšinové identity, a které poskytuje minoritám podporu a ochranu. Etnické enklávy mohou pozitivně působit nejen dovnitř směrem k příslušníkům menšinové komunity, ale v interakci s většinovým prostředím se mohou stát rovněž novými centry inovace a kreativity ve vznikající multikulturní společnosti.*“³⁷

Jedním z nejvýznačnějších faktů, které napomáhají tomu, že hranice mezi migranty a majoritní společností stále přetrvávají, je podle Milady Horákové sociální segregace. V sociální oblasti má významnou roli také bydlení. K sídelní segregaci dochází především proto, že imigranti vyhledávají levné možnosti ubytování

³³ BARŠOVÁ, Andrea et al. *Sešity pro sociální politiku: Romové ve městě*. [online]. [cit. 2012-02-02]. Dostupné z: http://www.socioklub.cz/docs/romove_ve_meste.pdf

³⁴ BARŠOVÁ, Andrea et al. *Sešity pro sociální politiku: Romové ve městě*. [online]. [cit. 2012-02-02]. Dostupné z: http://www.socioklub.cz/docs/romove_ve_meste.pdf

³⁵ BARŠOVÁ, Andrea et al. *Sešity pro sociální politiku: Romové ve městě*. [online]. [cit. 2012-02-02]. Dostupné z: http://www.socioklub.cz/docs/romove_ve_meste.pdf

³⁶ BARŠOVÁ, Andrea et al. *Sešity pro sociální politiku: Romové ve městě*. [online]. [cit. 2012-02-02]. Dostupné z: http://www.socioklub.cz/docs/romove_ve_meste.pdf

³⁷ BARŠOVÁ, Andrea et al. *Sešity pro sociální politiku: Romové ve městě*. [online]. [cit. 2012-02-02]. Dostupné z: http://www.socioklub.cz/docs/romove_ve_meste.pdf

v okrajových nebo podřadných částech města a mají snahu usídlit se v místech s větší koncentrací cizinců. Vytváří se tak separované skupiny obyvatel, které mezi sebe majoritní většinu pustí jen zřídka.³⁸

Segregace a vyloučení z majoritní společnosti vede také k nerovnému přístupu k materiálním a duchovním zdrojům dané společnosti.³⁹

³⁸ HORÁKOVÁ, Milada. *Zaměstnávání cizinců v České republice* [online]. [cit. 2012-02-11]. Dostupný z WWW: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/int1.pdf>

³⁹ MACHALOVÁ, Tatiana et al. *Lidská práva proti rasismu*. 2001

5. Majoritní společnost a cizinci

5.1 Majorita versus minorita

Minorita, jinými slovy menšina, je skupina lidí, která se určitým způsobem odlišuje od většinové populace. V sociálních vědách jde především o příslušníky skupin, které jsou určitým způsobem v nevýhodě od většinové společnosti. Na základě „své“ nevýhody mají pocit solidarity a soudržnosti, která se díky diskriminaci a předsudkům umocňuje ještě více. Obvykle se samotní členové dané menšinové skupiny cítí „vyčlenění“ z většinové společnosti.

V knize *Rozmanitost a soudržnost* autor uvádí, že neexistuje obecně uznávaná právní definice menšiny. Menšiny se tak rozpoznávají dle etnických, rasových, jazykových nebo náboženských odlišností.⁴⁰

Robert K. Merton rozdělil postoje a chování majoritní populace vůči menšinám do čtyř základních typů.

- Prvním typem je tzv. „**neochvějný liberál**“. Člověk, který nemá žádné předsudky vůči menšinám a odmítá jakoukoliv diskriminaci menšin i na úkor jeho vlastní bezpečnosti.
- Druhým typem je tzv. „**přizpůsobivý liberál**“, neboli jedinec, který nemá předsudky vůči menšinám, avšak odmítá také „vyčnívat z davu“, pokud by to mělo být k jeho neprospěchu.
- Třetím typem je tzv. „**opatrný rasista**“. Takovým člověkem můžeme označit jedince, který sice vůči menšinám předsudky má, avšak pro jeho vlastní dobro (zákonné nebo finanční) se chová rovnostářsky.
- Posledním typem je tzv. „**aktivní rasista**“. Člověk, který cítí vůči menšinám předsudky a také je skutečně diskriminuje.⁴¹

⁴⁰ NIESEN, Jan. *Rozmanitost a soudržnost : nové úkoly v oblasti integrace imigrantů a menšin*. 2000

⁴¹ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. 1999

5.2 Předsudky, stereotypy, generalizace

Předsudky a stereotypy jsou znakem nejen multikulturní společnosti. Objevují se v lidské společnosti od pradávna. Někteří autoři chápou tyto dva pojmy jako synonyma, jiní je vysvětlují odděleně.

Předsudek a stereotyp se nejčastěji vyskytuje v souvislosti s pojmem **postoj**. Tento pojem poprvé použili F. Znaniecki a W. J. Thomas a označili jej jako „stav myslí jedince vůči hodnotě.“⁴²

5.2.1 Stereotypy

Pojem stereotyp přinesl jako první do literatury americký spisovatel a zpravodaj Walter Lippmann roku 1922 v díle „Public Opiniom“. Stereotypy vysvětluje jako „*zkratkovitě představy o věcech, osobách a institucích, přičemž tyto zkratkovitě představy jsou připisovány všem jednotlivcům patřícím k dané skupině nebo třídě jevů.*“⁴³

Stereotypy mají snahu generalizovat. Člověk tak má sklon připisovat určité charakteristické vlastnosti všem členům dané skupiny. Takto vznikají tzv. klišé, které jsou typické právě pro stereotypy.⁴⁴

Stereotypy můžeme rozdělit na autostereotypy a heterostereotypy.

- **Autostereotypy** poukazují na způsob vnímání své vlastní skupiny nebo sama sebe. Tento stereotyp mívá zpravidla kladný náboj.
- **Heterostereotypy** jsou představy o cizí skupině nebo samotných příslušníků cizí skupiny. Tyto stereotypy bývají často kritické až negativní.⁴⁵

Jak by se mohlo na první pohled zdát, stereotypy nemají pouze negativní charakter. Utvářejí součást našeho myšlení a umožňují nám rychlou orientaci v dané situaci, aniž bychom museli zkoumat jednotlivé souvislosti.⁴⁶

⁴² NOVÁK, Tomáš. *O předsudcích*. 2002, s 8

⁴³ NOVÁK, Tomáš. *O předsudcích*. 2002, s 10

⁴⁴ NOVÁK, Tomáš. *O předsudcích*. 2002, s 11

⁴⁵ Vysokoškolské přednášky – Univerzita Pardubice

⁴⁶ BURYÁNEK, Jan. *Práce s předsudky a stereotypy* [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.varianty.cz/download/pdf/texts_27.pdf

5.2.2 Předsudky

Nedůvěra, neochota a agresivita vůči cizí skupině nebo jedinci často vyústí v předsudek. Ten „*filtruje náhledy na příslušníky jiných skupin a vynucuje pouze negativní interpretace jejich chování, a tak zpětně prohlubuje, zmnožuje nepřátelství a nedůvěru. Roztáčí se spirála, která může vést, mnohokrát vedla a dosud často vede k diskriminaci, separaci, v horších případech k vynuceným přesunům či genocidě celých skupin obyvatelstva.*“⁴⁷

Předsudky bychom mohli jednoduše definovat jako názory a postoje jedné skupiny vůči skupině druhé. Jsou také jistými, předem danými představami o člověku nebo určité skupině lidí, které jsou v převážné míře založeny pouze na nepodložených informacích „z doslechu“.⁴⁸

Předsudek značí „*kategorické a paušální odmítnutí připustit, že by nepřítel mohl mít nějakou ctnost, spojené s tendencí zveličovat jeho skutečné i imaginární neřesti.*“⁴⁹ Velmi často se také názor a pohled na „protivníka“ jeví a líčí tak negativně a nepřijatelně jako se kladně a příjemně charakterizují rysy vlastní skupiny. Předsudek je tak agresivní, že nám často již dopředu brání připustit, že by činy cizí skupiny mohly být poctivé a konané v „náš“ prospěch a neměly skryté postranní úmysly.⁵⁰ Psychologie ukazuje, že „*touha jednotlivce ztotožnit se se skupinou je velmi často výsledkem pocitu méněcennosti a že tato potřeba může být uspokojena jen tehdy, jestliže ho členství ve skupině nějak nadřazuje na nečleny.*“⁵¹

Citujme G.W.Allporta, který uvádí: „*Předsudek je averzní postoj vůči osobě, která náleží k určité skupině, prostě proto, že náleží k této skupině, a je možno předpokládat, že má závadné kvality připisované této skupině.*“⁵²

⁴⁷ BURYÁNEK, Jan. *Práce s předsudky a stereotypy* [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.varianty.cz/download/pdf/texts_27.pdf

⁴⁸ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. 1999

⁴⁹ BAUMAN, Zygmund. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. 2000, s 50

⁵⁰ BAUMAN, Zygmund. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, 249 s. ISBN 80-85850-90-7.

⁵¹ *Česká xenofobie*. Petr Žantovský. 1998, s 42

⁵² NOVÁK, Tomáš. *O předsudcích*. 2002, s 9

Předsudky mají také jednu „stálou“ vlastnost. Jsou téměř neotřesitelné a pevně zakořeněné v mysli člověka. Ti, kdo předsudky sdílejí, bývají velmi často neochotni vyslechnout jiný názor a předsudek vyvrátit.

V knize „Multikulturní andragogika“ autor představuje předsudky jako „*tradičně udržované iracionální postoje*.“⁵³ Doplnuje, že předsudky jsou sdílené názory či myšlenky, které máme o určitých skupinách lidí, dějích nebo objektech.⁵⁴

Předsudky jsou uskutečňovány především na základě **stereotypního** uvažování lidí. Na základě několik veřejně všeobecných (stereotypních) informací v dané společnosti pak například člověk může získat naprosto mylnou a matoucí představu o určité skupině lidí. Pokud jsou stereotypní představy neutrální a nemají emoční náboj, jsou ve většině případů neškodné. Pokud jsou však stereotypní představy spojeny se strachem, úzkostí nebo obavami, jsou poté často spojovány se záští a nepřátelským postojem k určité skupině lidí.⁵⁵

5.2.3 Generalizace

Tomáš Novák v knize „O předsudcích“ uvádí, že v samotné povaze stereotypu je generalizace.⁵⁶ Generalizace, neboli zobecnění, je v praxi vnímáno jako „kolektivní vlastnost“ celé skupiny, aniž by byl brán ohled na individuální charakteristiky jednotlivce.⁵⁷

„*Generalizace nám dnes ve složitém světě plném dějů a informací často pomáhá, jindy aspoň neškodí.*“⁵⁸ Uvedeme-li „Francouzi dělají dobré sýry.“, nikomu tím neublížíme ani neurazíme. Začneme-li však někoho hodnotit na základě „jednoho rysu“, generalizace bude již na obtíž. Pokud budeme člověka soudit podle příslušnosti k určité skupině (například na základě barvy kůže, stylu oblékání apod.), začneme ubližovat.

⁵³ FALTÝN, Jaroslav. *Multikulturní andragogika* [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_47.pdf

⁵⁴ FALTÝN, Jaroslav. *Multikulturní andragogika* [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_47.pdf

⁵⁵ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. 1999

⁵⁶ NOVÁK, Tomáš. *O předsudcích*. 2002

⁵⁷ BURYÁNEK, Jan. *Práce s předsudky a stereotypy* [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.varianty.cz/download/pdf/texts_27.pdf

⁵⁸ ŠIŠKOVÁ, Tatjana, et al. *Menšiny a migranti v České republice : My a oni v multikulturní společnosti 21. století*. 2001, s 15

V mnohých případech dotyčného jedince zavrhneme či jej budeme považovat za méněcenného.⁵⁹

V dnešní době je generalizace snadným a ideálním pohledem na svět. Je však také nebezpečná. Rychle získané stereotypní povědomí či znalosti o určité skupině lidí nebo jedinci může vytvořit neproniknutelnou hranici mezi skupinami žijícími vedle sebe.

5.3 Xenofobie a diskriminace

3.1.2. Xenofobie

Termín xenofobie pochází z řeckého slova „xenos“, které značí „něco cizího“ a slova „fobos“, jež znamená strach. Obecně lze tedy říci, že xenofobie označuje strach z cizího.⁶⁰ O xenofobii se v současné době mluví převážně ve spojitosti s rasovou, národnostní či etnickou nesnášenlivostí.⁶¹

Andrej Gurič říká, že xenofobie není žádnou cizí složkou v „organismu společnosti“, ale je naopak její součástí. „*Je tu od počátku lidstva, měla svou smysluplnou ochranou funkci.*“⁶² Nedůvěra a obava z cizího byla, je a pravděpodobně také bude určitou „představou“ myšlení lidí.

3.1.3. Diskriminace

Silvia Augeneder v knize Lidská práva proti rasismu uvádí: „*nenávisť k cizincům je celosvětovým fenoménem, který v závislosti na místě a času a ve spojitosti s určitou kulturou může mít různé projevy, důsledky a příčiny. Sociální vědy neinterpretují nenávisť k cizincům jako nějakou vrozenou vlastnost člověka, ale jako sociální konstrukci.*“⁶³

Podle Maria Erdheima má vztah k cizincům „ambivalentní povahu“. Na jedné straně z nich má majoritní populace určitý „strach“ a na druhé straně jsou jimi fascinováni.⁶⁴

⁵⁹ ŠÍŠKOVÁ, Tatjana, et al. *Výchova k toleranci a proti rasismu : Sborník*. 1998.

⁶⁰ Varianty [online] . [cit. 2012-03-25]. Dostupné z <http://www.varianty.cz/index.php?id=20¬ion=47>

⁶¹ *Česká xenofobie*. Petr Žantovský. 1998

⁶² *Česká xenofobie*. Petr Žantovský. 1998, s 41

⁶³ MACHALOVÁ, Tatiana et al. *Lidská práva proti rasismu*. 2001, s 62

⁶⁴ MACHALOVÁ, Tatiana et al. *Lidská práva proti rasismu*. 2001, s 61

Diskriminace je, na rozdíl od předsudků, přímé a skutečné jednání jedné skupiny s druhou.⁶⁵

Obecně můžeme říci, že diskriminace představuje znevýhodňující zacházení. Můžeme ji rozdělit na diskriminaci přímou a diskriminaci nepřímou (neboli skrytou).

- **Přímá diskriminace** je velice často zřetelná a dobře poznatelná. Lidé si jsou vědomi, že se s nimi zachází jinak, než by se k nim přistupovat mělo a jsou neoprávněně znevýhodňováni na úkor jiných.
- **Diskriminace nepřímá** vychází z právní normy, která je pro všechny jedince stejná a „neutrální“. Při používání v praxi však může určitou skupinu znevýhodňovat. Forma nepřímé diskriminace je velmi špatně prokazatelná, na první pohled není často zjevná a jedinci si ji mnohdy ani neuvědomují.⁶⁶

Zvláštní formou diskriminace je pak tzv. „**pozitivní diskriminace**“. Jedná se o cílené zvýhodňování určité skupiny lidí jinou skupinou.⁶⁷

OSN definuje diskriminaci jako: „...*jakékoliv rozlišování, vylučování, omezování nebo zvýhodňování založené na rase, barvě pleti, rodovém nebo národnostním nebo etnickém původu, jehož cílem nebo následkem je znemožnění nebo omezení uznání, užívání nebo uskutečňování lidských práv a základních svobod na základě rovnosti v politické, hospodářské, sociální nebo kterékoli jiné oblasti veřejného života.*“⁶⁸

Yinger a Simpson definovali a rozdělili vzájemný vztah mezi diskriminací a předsudky do pěti podob.⁶⁹

1. Předsudky mohou existovat bez diskriminace.

Tento vztah je možný v zemích, kde zákony diskriminaci zakazují, ale občané mají vůči jiným skupinám předsudky.

2. Vůči diskriminované skupině obyvatel je možná také diskriminace bez předsudků.

⁶⁵ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. 1999

⁶⁶ ŠTĚPÁNKOVÁ, Martina. *Co je to diskriminace?* [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.mkc.cz/uploaded/antidiskriminace/Co_je_to_diskriminace.pdf

⁶⁷ HLADÍK, Jakub. *Multikulturní výchova: (Socializace a integrace menšin)*. 2006

⁶⁸ ŠIŠKOVÁ, Tatjana, et al. *Výchova k toleranci a proti rasismu : Sborník*. 1998. s 35

⁶⁹ NOVÁK, Tomáš. *O předsudcích*. 2002

Simpsonom a Yinger definovali tento vztah na ukázce podnikatelů, kteří proti cizincům žádné předsudky nemají, ale mzdu jim vyplácí podstatně nižší než zaměstnancům z majoritní většiny.

3. Možnou příčinou předsudků může být diskriminace.

Třetí bod předpokládá přijetí určitých výhod, které si později jedinec odůvodní.

4. Příčinou diskriminace mohou být předsudky.

Jedná se vždy o neopodstatněné soudy, které mají za následek perzekuci. Například „upalování čarodějnic“.

5. Diskriminace a předsudky se mohou umocňovat.⁷⁰

5.4 Komunikace, hodnoty a vnímání

„Vztah“ nebo také „postoj“, je definován jako „*dispozice k hodnocení*“ a zaujímá stanovisko k určité skutečnosti, osobám, objektům nebo dějům. V knize „Multikulturní andragogika“ autor rozděluje postoj na tři složky. První z nich je část kognitivní, druhou uvádí jako afektivní složku a třetí je část behaviorální.

- **Kognitivní složku** představuje hodnotící soud, jenž vychází z faktů, které daná osoba poznala či interpretovala.
- **Afektivní složka** reprezentuje emotivní či citové reflexe.
- Poslední **behaviorální složka** vybízí jedince k jednání.⁷¹

Změna postoje je velmi obtížná. Nejsilnější vliv na změnu má přímá zkušenost. Silným impulsem na změnu postoje je názor skupiny. Dalšími vlivy jsou například emocionální nebo racionální argumenty.⁷²

Vytváření určitého vztahu k osobám, dějům či objektům, probíhá dvěma hlavními způsoby. Prostřednictvím učení a přebíráním postojů autorit.⁷³

⁷⁰ NOVÁK, Tomáš. *O předsudcích*. 2002

⁷¹ FALTÝN, Jaroslav. *Multikulturní andragogika* [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_47.pdf 54

⁷² FALTÝN, Jaroslav. *Multikulturní andragogika* [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_47.pdf 54

⁷³ FALTÝN, Jaroslav. *Multikulturní andragogika* [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_47.pdf 54

V publikaci „Moderní andragogika“ se autor ptá, zda může existovat „něco jako obecný lidský postoj“. Odpověď může přinést Claude Lévi-Strauss. Říká, že člověk jen zřídka přijímal kulturní rozmanitost a různost jako přirozený jev a spatřoval v ní spíše ostudnost a zrudnost. Současný „smířlivý“ postoj nespočívá podle Strausse v určité „rozptýlení iluze“ o její zrudnosti či ostudnosti, ale spíše v uznání její existence. Nejstarší postoj se znovuobjevuje v každém jedinci, který se ocitne v nenadálé situaci. Zakládá se na odmítání kulturních forem, které se co nejvíce vymykají, odlišují a vzdalují od těch, které jsou člověku vlastní.⁷⁴

Člověk přijímá hodnoty v rámci svého socializačního procesu. Hodnoty jsou názory našich rodičů, prarodičů, společnosti, ve které vyrůstáme a žijeme. Ukazují člověku, co je správné, špatné, jaká je naše kultura, společnost, tradice a také sankce, které následují, pokud jedinec hodnoty nedodrží. „*Celý náš hodnotový systém tak určuje kritéria, podle kterých žijeme.*“⁷⁵ Pokud však přijde do České republiky cizinec, mohou být jeho hodnoty, zkušenosti, tradice a kulturu naprosto odlišné od hodnot české společnosti. Vedle sebe tak mohou žít skupiny lidí, které mají úplně jiný „hodnotový systém“. Právě toto rozdílné chápání hodnot je často příčinou nesnadného a obtížného soužití. Majoritní společnost minoritní hodnoty spíše neuznává a chce, aby se minorita přizpůsobila majoritní populaci. Jak dodává Tatjana Šisková: „*Může se však menšina vzdát svých hodnot?(...) Bude pak jedinec někam patřit? Neztratí svou původní identitu?*“⁷⁶

Důvodem k odmítavému hodnocení a segregaci je snaha o diskriminaci a vyloučení určité negativně označené skupiny z rozhodovacích procesů.⁷⁷

5.5 „My“ versus „Oni“

K.-P.Kopping „*považuje skutečnost, že musí existovat protiklad vlastní a cizí, abychom mohli zažít a definovat svou identitu, za přirozenou konstantu.*“⁷⁸

⁷⁴ FALTÝN, Jaroslav. *Multikulturní andragogika* [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_47.pdf 61

⁷⁵ ŠIŠKOVÁ, Tatjana, et al. *Výchova k toleranci a proti rasismu : Sborník*. 1998. s 14

⁷⁶ ŠIŠKOVÁ, Tatjana, et al. *Výchova k toleranci a proti rasismu : Sborník*. 1998. s 14

⁷⁷ MACHALOVÁ, Tatiana et al. *Lidská práva proti rasismu*. 2001

⁷⁸ MACHALOVÁ, Tatiana et al. *Lidská práva proti rasismu*. 2001. s 59.

Zygmund Bauman v knize „Myslet sociologicky“ uvádí, že se rozdíl mezi „my“ a „oni“ někdy v sociologii představuje jako rozdíl mezi vlastní (in-group) skupinou a cizí (out-group) skupinou. Dodává také, že vztah mezi těmito dvěma skupinami je nerozlučný a naprosto protikladný. Jinými slovy, nemůžeme pociťovat „in-group“, aniž bychom současně necítili „out-group“ a naopak. Pokud by neexistovalo „oni“ nemohli bychom být „my“. Tato dvojice je vzájemným protikladem, který říká, že „my“ nejsme „oni“ a „oni“ nejsou „my“. Přičemž tomuto vztahu jde porozumět pouze v celku a vzájemném protikladu.⁷⁹

Jak Zygmund Baumann dodává: „Svoji vlastní skupinu chápu jako „nás“ jedině díky tomu, že o nějaké skupině uvažuji jako o „nich“.“⁸⁰ Cizí skupina je tak vskutku tou správnou opozicí, kterou k sobě vlastní skupina potřebuje, aby získala a znala svou vlastní identitu, vnitřní solidaritu a soudržnost.⁸¹

Svět se neustále dělí na „my“ a „ti druzí“. „MY“ je skupina, do které „já“ patřím. V této skupině se daný jedinec cítí bezpečně, je to „jeho“ přirozené prostředí a je v této skupině rád. Má k ní kladné vztahy a je ochoten tuto skupinu bránit proti „cizímu“. Naopak „ti druzí“ jsou skupinou, o které toho „já“ mnoho nevím. Do této skupiny nechci nebo nemohu patřit. Protože tuto skupinu příliš neznám nebo ji nechápu, „moje“ představy a pocity z ní jsou rozpačité, útržkovité a celkové k této skupině nemám příliš vřelý vztah a mám z ní „strach“.⁸²

Každý se jistě setkal s tím, že negativní nebo nepřátelské představy a mínění o skupině, do které daný člověk patří, se člověk snaží bagatelizovat a „zlehčovat“. Zatímco negativní a nepřátelské mínění o „cizí“ skupině je zcela jistě pravdivé. Kdybychom použili jednu a tu samou nepřijemnou argumentaci, zcela jistě by v „naší“ skupině nebyla pravdivá, tíživá či bychom se jí snažili „odlehčit“. Oproti tomu, ta samá argumentace o „cizí“ skupině by v „našich očích“ byla reálná a jistě bychom se jí zaobírali. Všechny tyto pocity vyúsťují v nepřátelství vůči cizí skupině a vytvářejí předsudky.

Tomáš Halík krásně vystihuje, když říká, že od poloviny devatenáctého do poloviny dvacátého století můžeme nazvat jako věk „MY“. Narůstá MY rasismus, MY

⁷⁹ BAUMAN, Zygmund. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. 2000

⁸⁰ BAUMAN, Zygmund. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. 2000, s 44

⁸¹ BAUMAN, Zygmund. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. 2000

⁸² BAUMAN, Zygmund. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. 2000

nacionalismus atd. a konflikty dvacátého století jsou toho důkazem tohoto vztahu „MY“ versus „ONI“.⁸³

5.6 Role majoritní společnosti

Snahou a cílem integrační politiky je zapojení majoritní společnosti do procesu integrace cizinců. Pro správné fungování je důležitá dostatečná informovanost majority o situaci a podmínkách života cizinců žijících v České republice, o smyslu integrace pro vzájemné soužití a bezkonfliktní vztahy mezi skupinami.⁸⁴ Je nutná také informovanost české veřejnosti o podmínkách a poměrech v zemích původu, odkud cizinci přicházejí, o jejich kultuře atd. Pokud mluvíme o roli majoritní společnosti ve vztahu k cizincům a jejich integraci, zdůrazněme, že integrace není pouze jednosměrný proces. Pokud má být integrace úspěšná, musí se aktivně zapojit obě skupiny. Tedy jak nově příchozí, tak majoritní společnost. Pro vzájemné porozumění je potřeba nejen notná dávka pochopení a uznání, ale také vzájemný dialog.

5.7 Češi versus cizinci

V publikaci „Migrace v rozšířené Evropě“ se uvádí, že česká společnost rozděluje cizince do tří skupin. Tyto tři skupiny se liší podle jejich asimilovatelnosti a podle negativního či pozitivního přínosu.

První skupinu reprezentují cizinci z euroatlantického prostoru. Tito cizince označují jako snadno asimilovatelné, přináší kulturní a ekonomický kapitál a jsou pro Českou republiku tzv. přínosnou skupinou. Česká veřejnost je považuje za „civilizované“ a jsou tak ve společnosti přijímáni pozitivně.

Druhou skupinou cizinců jsou tzv. „příbuzní“. Tito cizinci jsou českým občanům blízcí jazykem, kulturním nebo historickým původem. Zde můžeme zařadit především Slováky, Poláky a české emigranty. U této skupiny cizinců se předpokládá potenciál plné asimilace do českého prostředí se smíšeným hodnocením jejich přínosu.

⁸³ *Česká xenofobie*. Petr Žantovský. 1998

⁸⁴ *Aktualizovaná Koncepce integrace cizinců* [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/741/uv-09022011.pdf>

Třetí a poslední skupinu cizinců představují lidé, kteří se od Čechů naprosto odlišují. Jsou to například Vietnamci, Arabové, Číňané atd. Tito cizinci jsou českou společností ve většině případů odmítáni a jejich přítomnosti je hodnocena negativně.⁸⁵

Podle Zygmunta Baumana jsou cizinci „zvláštní“ a specifickou skupinou, která nespadá do „klasického“ rozdělení na „my“ a „oni“. Nejsou totiž „my“ ani „oni“. Jak Baumann dodává, cizinci pro „nás“ nejsou cizí lidé. Spíše naopak. Cizinci jsou totiž svým způsobem velmi známí. Abychom mohli člověka označit jako cizince, musíme o něm vědět spoustu věcí.⁸⁶ Cizinci jsou „na pomezí“ skupin „my“ a „oni“ v tzv. „šedé zóně“.⁸⁷

Dle amerického sociologa Ervinga Goffmana zaujímá významné místo v životě s cizinci tzv. občanská netečnost. Tento jev bychom mohli také nazvat jako zdvořilostní nevšímavost.⁸⁸

Problematika veřejnosti a cizinců v České republice je velmi komplikovaná. Způsob, jak otevřít českou společnost vůči migrantům přiblížil Pavel Barša v jednom ze svých rozhovorů. *„Lidé jsou obecně více schopni přijmout mezi sebe menšinu, které se od nich tolik neodlišuje. Čím je více odlišná, tím jde integrace hůře.“*⁸⁹ V České republice jsou podle Barši lidé vychováváni v určité tradici, kdy „češství“ je dáno etnický.⁹⁰ *„Podobně jako například v Německu, i v České republice byl od 19. Století národ pojímán především jako etnické a kulturní společenství.“*⁹¹ Změna tohoto postoje je dlouhodobý proces. Pomoci mohou vzdělávací programy a globální kultura. A až za posledních dvacet let došlo k velké změně, kdy se Češi stále více střetávají s cizinci a

⁸⁵ GABAL, Ivan; Lenka VÁCLAVÍKOVÁ - HELŠUSOVÁ. *Migrace v rozšířené Evropě*. 2002.

⁸⁶ BAUMAN, Zygmund. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. 2000

⁸⁷ BAUMAN, Zygmund. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. 2000

⁸⁸ BAUMAN, Zygmund. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. 2000

⁸⁹ DOLEŽALOVÁ, Alice. *Záznam, z diskuze „Vztah české společnosti k cizincům po 20. letech demokracie“* [online].[cit.2012-03-12]. Dostupný z WWW: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2211154>

⁹⁰ DOLEŽALOVÁ, Alice. *Záznam, z diskuze „Vztah české společnosti k cizincům po 20. letech demokracie“* [online].[cit.2012-03-12]. Dostupný z WWW: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2211154>

⁹¹ BARŠOVÁ, Andrea; BARŠA, Pavel. *Přistěhovalectví a liberální stát* [online].[cit.2012-03-12]. Dostupný z WWW: <http://www.iir.cz/upload/Publikace/Pristehovalectvi.pdf>

přístupují k nim s vyšší mírou tolerance a vstřícností, zásadní změna české identity bez politické a veřejné diskuze sama neproběhne.⁹²

Česká veřejnost velmi často zaměňuje důležité pojmy „uprchlík“ a „ekonomický migrant“. Především ve městech, kde uprchlíci / žadatelé o azyl nebo azylanti pobývají a majoritní společnost s nimi přichází do styku, může k záměně nebo dokonce neznalosti těchto pojmů docházet velmi často.

⁹² DOLEŽALOVÁ, Alice. *Záznam, z diskuze "Vztah české společnosti k cizincům po 20. letech demokracie"* [online].[cit.2012-03-12]. Dostupný z WWW: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2211154>

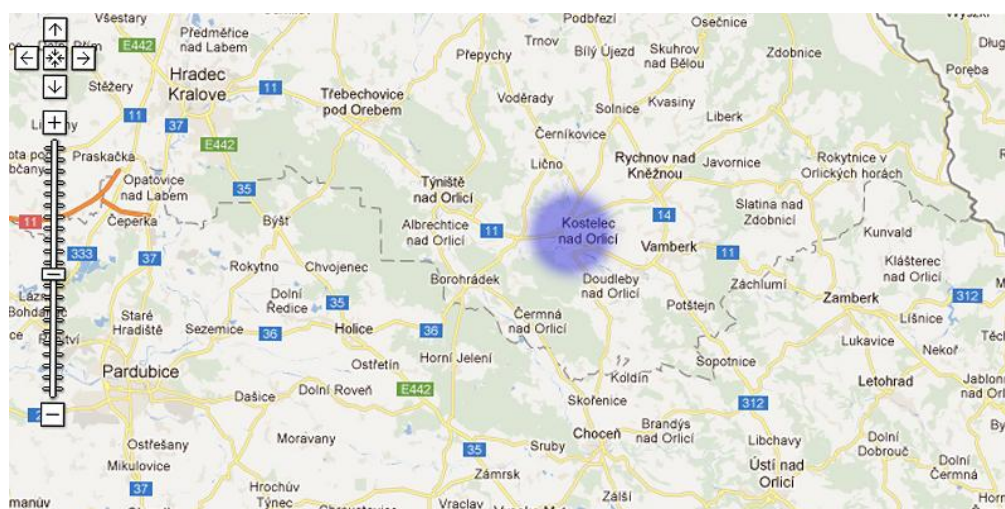
6. Případová studie Kostelec nad Orlicí

6.1 Popis lokality

6.1.1 Město Kostelec nad Orlicí

Kostelec nad Orlicí je jedním z menších městeček, které stojí na úpatí Orlických hor v průměrné nadmořské výšce 271 m.n.m. Město Kostelec nad Orlicí se nachází v Královédvorském kraji, v okrese Rychnov nad Kněžnou. Leží na hlavním tahu silnice I/11 Praha-Ostrava a na železniční trati Praha - Hradec Králové - Letohrad – Hanušovice. První písemná zmínka o městě se váže ve Zbraslavské kronice k roku 1316 a poukazuje na Kostelec jako na opevněný kostel a ohrazenou kostelní osadu.⁹³

K datu 1.1.2010 žilo na území města Kostece nad Orlicí 6237 obyvatel.⁹⁴

Obrázek 1. Město Kostelec nad Orlicí (zdroj: www.mabv.cz)

⁹³ *Město Kostelec nad Orlicí* [online]. C2000-2012 [cit.2012-03-01]. Dostupný z WWW: <http://www.kostelecno.cz/mesto/zakladni-informace>

⁹⁴ *obec.čr* [online]. C2012 [cit.2012-03-01]. Dostupný z WWW <http://www.obec.cz/kostelec-nad-orlici/576361/>

Ve městě se nachází dvě mateřské školy, základní škola, několik středních škol a Základní umělecká škola. V oblasti kultury a sportu je zde městská knihovna, kino, víceúčelové hřiště, stadion nebo koupaliště.

Obrázek 2. Kostelec nad Orlicí (zdroj: <http://www.cenapp.cz>)

6.1.2 Pobytové středisko Kostelec nad Orlicí

Pobytové středisko Kostelec nad Orlicí je jedno ze dvou středisek v České republice, které využívají žadatelé o mezinárodní ochranu po dobu azylového procesu. Nachází se ve východních Čechách v menším městě Kostelci nad Orlicí.

Původní prostory PoS Kostelec nad Orlicí vznikly v období 1. republiky a sloužily jako vojenská základna. V polovině 20. století zabrala areál německá armáda. Po druhé světové válce v prostorách působila československá a poté česká armáda. V roce 1997 byly prostory vojenských kasáren uzavřeny. 1. ledna roku 2001 byl areál znovuotevřen a začal sloužit jako pobytové středisko pro žadatele o mezinárodní

ochranu.⁹⁵ Rozhodnutí o založení takového střediska ve městě nebylo přijato místními obyvateli příliš pozitivně.

V současném areálu pobytového střediska pro žadatele o azyl stojí celkem sedm budov. Část z nich je administrativní, část je určena k ubytování a volnočasovým aktivitám žadatelům o mezinárodní ochranu. Celková možná kapacita objektu je 300 osob.

Celý areál PoS Kostelec nad Orlicí je oplocený nebo obehnaný zdí. Právě tento fakt přispívá k určitému „odtržení“ pobytového střediska a jeho obyvatel od okolního prostředí. A také se podílí na celkovém postoji občanů města Kostelce nad Orlicí k samotnému pobytovému středisku a jeho obyvatel.

Obrázek 3. PoS Kostelec nad Orlicí na letecké mapě města (zdroj: www.mapy.cz)

Abych letmo přiblížila samotný areál PoS Kostelec nad Orlicí, budu nyní citovat krátký úryvek své bakalářské práce z vlastního terénního výzkumu, který se zaměřuje na popis dané lokality. „Po pravé straně od příjezdové brány je třípatrová budova. Je to

⁹⁵ Brožura *Pobytové středisko Kostelec nad Orlicí*. 2002

nejvyšší budova a slouží především jako ubytovna. K dispozici je zde 80 pokojů pro 250 žadatelů o azyl. Je zde také prádelna, šicí a řezbářská dílna, společenská místnost, výdejna šatstva, centrum ubytovací služby a nově také místnosti s počítači a internetem. Na každém patře je společná kuchyňka, kde se nachází několik spotřebičů a prostory se společným sociálním zařízením. Počty ubytovaných v jedné místnosti lze variabilně upravovat. Pohybují se však od dvou do osmi osob. Měla jsem možnost navštívit jeden z těchto pokojů. Tři postele, skříň, stolek s židlemi, lednička a starší televize, rádio. Byl to „byt“ tříčlenné rodiny.

Po levé straně od příjezdové brány je menší, dvoupatrová budova, jež je vyhrazena především zaměstnancům Správy uprchlických zařízení, Odboru azylové a migrační politiky a cizinecké policie. V této budově je také 10 pokojů, tzv. „chráněné bydlení“, s kapacitou padesáti lůžek. Zde jsou ubytovány osamocené matky s dětmi, mladiství do osmnácti let bez doprovodu rodičů nebo zákonného zástupce a lidé s pohybovým handicapem. Do tohoto objektu musí každý projít recepcí, kde pracuje 24 hodin stálá služba, jež se nazývá „nonstop“. V prostorách budovy jsou také vyhrazeny místnosti pro práci sociální služby.

V dalších budovách pobytového střediska se nachází kuchyň, jídelna, která nyní slouží jen zaměstnancům pobytového střediska. Centrálně se stravování pro žadatele již neposkytuje. Dále je zde zdravotní středisko, kde je klientům poskytovaná základní zdravotní péče.

Poslední budova je pojatá jako centrum volného času. Jedna část této nevelké budovy je vyhrazena výtvarné dílně a malé tělocvičně, druhá část slouží jako dětské centrum.

V rámci pobytového střediska se také nachází jedno menší, nové víceúčelové hřiště, určené například pro volejbal, fotbal, hokej a jedno hřiště větší, na betonové ploše. V prostorách mezi budovami je i hřiště pro malé děti. Zde najdeme skluzavku, prolézačky a pískoviště. V areálu je také několik laviček k odpočinku.

Ostrahu vnitřních i vnějších prostor, na základě smlouvy se Správou uprchlických zařízení, nepřetržitě zajišťuje soukromá bezpečnostní služba. Jedním z nejdůležitějších úkolů ostrahu je především chránit jak bezpečí klientů, tak jejich majetek.⁹⁶

⁹⁶ JURÁŠKOVÁ, Magda. *Integrace cizinců v České republice na příkladu Pobytového střediska Kostelec nad Orlicí*. Pardubice, 2009

I přes žlutě natřené budovy uvnitř areálu PoS Kostelec nad Orlicí stále působí dojmem kasáren, kterými kdysi bývalo. V celém areálu není mnoho zeleně a převažují betonové plochy. Zvenčí se zdá samotný areál PoS Kostelec nad Orlicí neosobní a strohý.

6.2 Vztahy a vazby v lokalitě

6.2.1 Spolupráce PoS Kostelec nad Orlicí s veřejností a městem Kostelec nad Orlicí

Jednou z hlavních pojítek mezi PoS Kostelec nad Orlicí a samotnými občany města je místní zpravodaj města Kostelec nad Orlicí s názvem Orlice. Městský zpravodaj vychází ve 2 900 výtiscích a vydává ho město Kostelec nad Orlicí. Měsíčník je doručován zdarma do schránek všech domácností katastru města Kostelec nad Orlicí a je také dostupný ke stažení v „pdf“ formátu na internetových stránkách města.⁹⁷

Pobytové středisko Kostelec nad Orlicí do tohoto měsíčníku pravidelně přispívá krátkými sloupky. Většinou se jedná o kratší odstavce textu, pod kterým je podepsáno Pobytové středisko MV ČR Kostelec nad Orlicí, Správa uprchlických zařízení, Vedení PoS Kostelec nad Orlicí nebo je článek anonymní.

Články v městském zpravodaji nejčastěji informují o akcích, které se v PoS Kostelec nad Orlicí udály nebo se budou konat. Jedná se především o kulturní, sportovní a volnočasové aktivity, kterých se mají žadatelé o azyl možnost zúčastnit v rámci i mimo areál PoS Kostelec nad Orlicí. Některé články také informují o tradicích a zvycích států, odkud žadatelé o azyl přichází. Vyskytnou se i sloupky, jež nabízí informace o praktických věcech azylové problematiky.

PoS Kostelec nad Orlicí spolupracuje také se Základní školou Gutha-Jarkovského, kam děti školního věku z PoS Kostelec nad Orlicí dochází. Na podzim roku 2010 se například v multikulturním centru v Základní škole Gutha-Jarkovského konal koncert kapely Ekvátor.

Pobytové středisko také pořádá časté vernisáže či výstavy. Některé z nich jsou k vidění v areálu PoS Kostelec nad Orlicí, jiné mohou občané města navštívit přímo ve městě Kostelec nad Orlicí.

⁹⁷ *Město Kostelec nad Orlicí* [online]. C2000-2012 [cit.2012-02-03]. Dostupný z WWW: <http://www.kostelecno.cz/mesto/zpravodaj>

POBYTOVÉ STŘEDISKO

Workshop divadla Archa

Stereotyp života žadatelů o udělení mezinárodní ochrany v Pobytovém středisku občas přeruší určité události, které vnesou krátkou změnu do jejich dnů naplněných čekáním.

Jednou z těchto akcí je bezesporu workshop divadla Archa. Na ten se vždy těší děti i dospělí. Nejinak tomu bylo i na konci listopadu, kdy členové souboru přijeli s novým programem. Na dva dny se volnočasové prostory v PoS proměnily v dílny – výtvarnou a hudební. Za účasti žáků ZŠ Gutha Jarkovského se všichni s nadšením pustili do přípravy kulís, kostýmů a rekvizit pro plánované divadelní vystoupení. V hudební dílně se nadvicovály rytmický doprovod k písni a taneční kreace.

Téma porozumění mezi lidmi, schopnost vzájemné komunikace v multikulturní společnosti a možné způsoby komunikace byly tématem tohoto workshopu. Příběh „O kočičce, která mňoukala čínsky“ se děti dozvěděly z krátké ukázky herců divadla Archa.

Měla spoustu kamarádek a kam vhodně směřovaná kreativita diva všechny účastníky k radostnému projevu, kterou měly děti možno do „bublin“ své výroky, završila d těšit na další akce, které budou n

POBYTOVÉ STŘEDISKO

SÁVITŘÍ příběh na motivy staroindické báje z Mahábháraty

Zakrytá okna, v místnosti vedro – chvílemi až nesnesitelné – zidle místo hlediště a ticho... Na bílém plátně vyprávějí stíny a světla příběh, bájí z indické mytologie o lásce a síle princezny Sávitrí, která vysvobodí svého muže ze zajetí smrti. Lidská touha přemoci zly osud se odnepaměti odráží v pohádkách a bájích a zavádí člověka do průzračné čistého světa, kde nic není nemožné. Brněnské Divadlo Líšeň přijelo do Pobytového střediska v Kostelci poprvé a právě tato hra byla vybrána záměrně - díky multikulturnímu prostředí, ve kterém se prolínají různé světy východu i dalekých zámořských zemí. A tak v hledišti seděli žadatelé z Afriky společně s žadatelé z Turecka, Sýrie i zemi bývalého Sovětského Svazu, děti, dospělí a každý prožíval lyrický příběh po svém. Inscenace provedená formou stínového divadla, kdy se na bílém plátně střídala barevná světla a stíny, umožnila vyniknout jemným detailům loutek, které si akteři vyrobili sami. Inspirací jim k tomu byla pergaménová orientální loutka z muzea, několik obrázků a pár stránek o stínovém divadle. Vlastním zpracováním vznikly jevištní kulisy, loutky i doprovodné hudební nástroje a výsledkem pak magie světelných obrazů, podmalovaná něžnou hudbou s vůní orientu. Jazyk nebyl v tomto případě nejdůležitější. Báje se libila i přesto, že všichni plně nemohli porozumět mluvenému slovu v češtině.

Technika vedení loutek a kulís zaujala mnohé. Děti využily možnosti a proměnily se samy v loutkoherce. Na závěr si zhotovily svoji loutku, které pak vdechly život a rozehrály na plátně svůj příběh. Všechny sledovaly s nadšením, jak vzniká obraz světla a stínu jejich loutky na plátně.

Pobytové středisko MV ČR Kostelec nad Orlicí

POBYTOVÉ STŘEDISKO

Vánoce v Rusku

V Rusku se nedrží Vánoce jako u nás, ale slaví tzv. „Jolku“ od 31. prosince do 1. ledna. V noci 31. prosince přichází Nový rok. Každý slaví příchod nového roku podle sebe. Někdo oslavuje doma společně s rodinou nebo přáteli, jiní lidé vyjdou do ulic. V každém městě se staví velká jedle, která se ozdobí různými hračkami. Na oslavu všichni vaří několik druhů jídla. Mezi tradiční vánoční pokrmy patří:

- Suba – salát z ryby a červené řepy
- Olive – bramborový salát se šunkou
- Holubky (zelné listy plněné směsí z mletého masa a rýže)
- Kachna zapečená se zeleninou
- Dory

Tři minuty před půlnocí všichni nalivají šampaňské a gratulují si navzájem k novému roku. Poté si rozdávají dárky.

Jak oslavují nový rok muslimové v Dagestánu

Muslimové v Dagestánu a dalších státech střední Asie oslavují Nový rok až 21. března. Ač se muslimsky Nový rok oslavuje na jaře, má něco společného s oslavou vánočních svátků tak, jak je známe my. Čtyři týdny před 21. březnem se zapalují svíčky, každé úterý jedna. První svíčka je znamením úvodu druhá znamením země, třetí znamením ohně a čtvrtá znamením

roku období čtyř týdnů před 21. březnem dávají na talíř zrna, která přikryjí gázou a zalijí vodou a dále pravím „men“, který vyroste, ováží červenou stuhou. 22. března potoka nebo řeky a posílají dále do moře.

všichni zapalují oheň, přes který skáčou, a u toho říkají: „ne a můj strach tobě“. 22. března přichází jaro a v tento iský nový rok. Ráno se všichni vzájemně polévají vodou né soutěže. Lidé se navzájem navštěvují, na oslavu mají i pečivo. Každý by měl poskytnout pohostění alespoň 7 tradiční pokrmy patří například:

sem (recept uvádíme níže)
ninou a tvarohem (taštičky z těstovinového těsta
inovou směsí nebo tvarohem.)
stoviny se sádlem
asem

iva: V hrnci se rozpustí máslo do kterého se postupně přilívá se do „zlatova“. Potom se opatrně smíchá cukr (za stálé
Následně odstavíme a přidáme směs ořechů a rozinek.

tajem, můžete si připravit tradiční Hinkall s masem, dle poskytl paní Fatimat.

sušené maso. Ve vývaru uvaříme halušky, které si připraví vody a soli. Halušky vaříme 5 – 7 minut. Z kefiru a česneku u. Hotové halušky poté smáčíme v kefirové omáčce a jíme

Pobytové středisko Kostelec nad Orlicí
Správa uprchlických zařízení MV ČR

Obrázek 4. Krátké články v městském zpravodaji

(zdroj: <http://www.kostelecno.cz/mesto/zpravodaj>)

Jednou z vernisáží, kterou jsem navštívila, byla výstava obrazů v tamní městské knihovně. V rámci vernisáže proběhlo i malé hudební vystoupení dětí z PoS Kostelec nad Orlicí. Akce byla určena žadatelům o azyl i veřejnosti a na zahájení navštívilo přibližně dvacet lidí (mimo žadatele o azyl).

V kosteleckém kulturním domě Rabštejn jsem se zúčastnila akce nazvané „Den hudby bez hranic“. Součástí odpoledního koncertu byla také bohatá ochutnávka jídel ze zemí, odkud žadatelé o azyl pocházejí. Přítomní mohli ochutnávat čečenskou chalvu, pachlavu z Arménie a jiné. Akce byla určena jak samotným žadatelům o azyl, tak široké veřejnosti. Ze strany českých občanů byla akce navštívena v početné míře.

6.2.2 Funkce neziskových organizací

Další hlavní „pojítek“ mezi veřejností a žadateli o azyl zastávají (neziskové) organizace. V České republice existuje mnoho organizací, které se zabývají žadateli o mezinárodní ochranu. Patří mezi ně například organizace Centrum pro integraci cizinců, Člověk v tísni, o.p.s., Charita, Most pro lidská práva, Organizace pro pomoc uprchlíkům, Slovo 21 a další. Tyto organizace zaměřují svou pomoc zejména na cizince, migranty, uprchlíky, kteří určitou dobu pobývají na území České republiky. Jejich základním cílem je například podpora v oblasti integrace, rozvíjení a budování tolerance vůči cizincům, boj proti rasismu a diskriminaci. V neposlední řadě se tyto organizace zaměřují na poskytování sociálního a právního poradenství cizincům, pořádání integračních a jazykových kurzů.

Po dobu mého výzkumu v Kostelci nad Orlicí spolupracovala s pobytovým střediskem pro žadatele o azyl především oblastní Charita, která pravidelně pořádala v PoS Kostelec nad Orlicí humanitární šatník.

Nepravidelně jsou poskytovány a pořádány také akce různých nevládních organizací změřené na práci s cizinci a uprchlíky.

6.2.3 Vztah občanů města Kostelec nad Orlicí a žadatelů o azyl

Pobytové středisko Kostelec nad Orlicí je pro žadatele o azyl k dispozici od roku 2001. Při jeho samotném vzniku se vzedmula obrovská vlna kritiky a protestů ze strany občanů města Kostelec nad Orlicí. Lidé ve městě pobytové středisko pro žadatele o azyl nechtěli a velké množství obyvatel Kostelce nad Orlicí podepsalo petici proti jeho

otevření. Občané města se obávali především vzrůstu kriminality nebo cizokrajných nemocí, které by mohli rozšířit žadatelé o azyl.

Nutno podotknout, že od uvedení PoS Kostelec nad Orlicí do provozu a dnešním dnem uplynulo přes deset let. Žádné exotické choroby do města zaneseny nebyly. Reálná hrozba rozšíření chorob je prakticky nulová. Samotní žadatelé o azyl totiž prochází po svém příchodu do České republiky přijímacím střediskem, ve kterém je mimo jiné také povinná lékařská prohlídka. Obecné mínění některých občanů města Kostelec nad Orlicí „cizinci k nám zavlečou nebezpečné nemoci“ se tedy ani po více než deseti letech nepotvrdilo. Také hrozba vzrůstu kriminality ve městě se nijak výrazně nezvýšila. Celkově tedy můžeme shrnout, že počáteční obavy z pobytového střediska a samotných žadatelů o azyl se nesplnily. Občané města Kostelec nad Orlicí si jednoduše postupně na „cizince“ ve městě „zvykli“.

Nejběžnější situací, kdy se občané města Kostelec nad Orlicí a žadatelé o azyl střetávají, je přímé setkání na ulici ve městě. Jak vyplynulo z výzkumu, nejčastějším místem setkávání je náměstí v Kostelci nad Orlicí a ulice směrem k areálu pobytového střediska. Důležitým místem je také obchodní dům Penny Market, kam velká část žadatelů o azyl chodí nakupovat. Naprostá většina kontaktů se však minimalizuje na letmé zaregistrování člověka, který prochází kolem. Bližší vazby se téměř neuskutečňují.

Kontakt mezi obyvateli města a žadateli o mezinárodní ochranu však neprobíhá pouze při náhodném setkání na ulici ve městě. Samotní žadatelé o azyl se aktivně zúčastňují některých akcí ve městě nebo je v rámci určitých akcí PoS Kostelec nad Orlicí zpřístupněno veřejnosti.

Soužití s uprchlíky? Žádný ideál, ale lepší se to

Obyvatelé Kostelce nad Orlicí nechtějí uprchlíky

Televize ČT2, 3. 8. 2001

„Uprchlíci jsou neustále trnem v oku Kostelce nad Orlicí. Ministerstvo vnitra, které se ve druhé polovině roku 1998 dostalo do velké kapacitní krize v ubytovacích zařízeních, se rozhodlo zřít pobytové středisko právě v Kostelci nad Orlicí. Provoz střediska byl zahájen na podzim loňského roku. Mezi tamními obyvateli ale stále převládá názor, že umístění uprchlíků do Kostelce by byla chyba...“

...Obyvatelé Kostelce nad Orlicí většinou říkají, že mají z cizinců strach. Ve městě se také prosíká, že se zvýšil počet krádeží. Takovou to informaci ale rezolutně popírá Ministerstvo vnitra. Ze statistik totiž vyplývá, že trestná činnost je srovnatelná s jinými obdobími. Lidé jsou ale přesto nespokojeni a říkají: bylo rozhodnuto o nás bez nás. Ještě před zahájením provozu pobytového střediska byla totiž sepsána petice proti pobytu uprchlíků ve městě, pod kterou se podepsaly dvě třetiny obyvatel.

Kvůli kapacitním problémům v ubytovacích zařízeních v roce 1998 hledalo Ministerstvo vnitra nějaký vhodný objekt, který by byl ve vlastnictví státu. Jako nejvhodnější byl vytipován objekt bývalých kasáren v Kostelci nad Orlicí. Do rekonstrukce zařízení, ve kterém může žít až 300 uprchlíků, stát investoval zhruba 50 milionů korun...

...V pobytovém středisku nyní žije okolo 200 uprchlíků, převážně z Gruzie, Ukrajiny a Afghánistánu. Město se společně s občanským sdružením snaží život uprchlíků přiblížit ostatním lidem a překlenout propast mezi cizinci a místními obyvateli. Integrace cizinců pobývajících v azylovém středisku do společnosti je ale velmi složitá...

Obyvatelé města se s přítomností uprchlíků v Kostelci nemohou smířit.

Obyvatel Kostelce nad Orlicí:

Já, když se budovaly ty kasárna, tak jsem tam byl přítomen a řeknu vám, bylo by to škoda pro ně. Já mám dojem, že se nezachovávají dobře, víte, a že to trochu zpusoťejí nám...

Obyvatelka Kostelce nad Orlicí:

Ani naše lidi nemají tak pěkně zařizeny nebo aby jim jako připravili nějak takového bydlení...

Obyvatelka Kostelce nad Orlicí:

No nejsem žádné rasista ani nic, ale prostě mám 19tiletou dceru, o kterou se prostě bojím. Nejenom o ní, ale i o sebe...

Obyvatel Kostelce nad Orlicí:

Jako je to, nevím. Moc se mi to nelíbí. Kradou tady v obchodech a prostě nakousávají rohlíky a hrabou se v tom...

...Ministerstvo vnitra věří, že se situace ve městě uklidní a uprchlíky se podaří do naší společnosti integrovat.“

Anketa: Jaké je po 9 letech soužití lidí z města s uprchlíky?

Hana Kapucínová, občanka

» Lidé z Kostelce říkají, že dobře to ještě není

Byl jsem jen kousek od Kostelce a od svých známých z města vím, že dobře to ještě není. Lidé tu různé národy a každý má jiné vycvování. Jednou se mi dokonce v obchodě stalo to, že někteří uprchlíci na sebe pooblékali a měli docela nevybíravé chování. Ale je to jako v každé společnosti. Vždycky záleží na lidech a ne na národnosti.

Aneta Šedová, občankyně

» Děti se učí nejrychleji, s těmi problémy nebyvají

Moc si o to nestarám, ale vím, že děti lidé si na soužití zvykají rychle. Někdy se možná už za ta léta přizpůsobili, ale někdy ne. Jednou jsem byla dokonce svědkem toho, jak dva cizinci v obchodě úradili láhev vody. Někteří se zřejmě zvyklostem učí malé děti, s těmi problémy nebyvají.

Jiří Hájek, občankyně

» Někteří incidenty už na denním pořádku nejsou

Za těch devět let se vinná uprchlíci asi posunou, ale stále není moc pozitivní. Osobně jsem se s žádným incidentem

Obrázek 5. Články z regionálního tisku

V letních měsících v areálu PoS Kostelec nad Orlicí probíhají akce, které jsou určeny jak žadatelům o azyl tak široké veřejnosti. Při mém pobytu v PoS Kostelec nad Orlicí proběhla celoprázdninová událost nazvaná „Setkávání kultur“. Akce byla zaměřena na výtvarné či umělecké činnosti a majoritní společnost měla možnost setkat se žadateli o azyl žijící v PoS Kostelec nad Orlicí. Bohužel, odezva ze strany občanů Kostelce nad Orlicí byla minimální.

V srpnu roku 2011 se v areálu PoS Kostelec nad Orlicí konalo sportovně-kulturní odpoledne. Veřejnost i žadatelé o azyl se mohli zúčastnit koncertu či různých sportovních her.

Každoročně se také PoS Kostelec nad Orlicí „otevřává“ veřejnosti v rámci Dne otevřených dveří. Návštěvníci z řad českých občanů mají možnost ochutnat speciality mezinárodní kuchyně, které připravují žadatelé o azyl nebo se mohou zúčastnit

sportovních, rukodělných či kulturních aktivit. Vše se odehrává v areálu PoS Kostelec nad Orlicí a veřejnost tak má možnost poznat, v jakém prostředí žadatelé o azyl žijí.

6.3 Terénní výzkum ve městě Kostelec nad Orlicí

Terénní výzkum ve městě Kostelec nad Orlicí proběhl v letech 2010-2012.

Využívala jsem metodu nezúčastněné pozorování, rozhovorů a polostrukturované i strukturované dotazníky. V rámci dotazování bylo osloveno osmadvadesát občanů města Kostelec nad Orlicí. Část z dotazovaných poskytla vyplněný dotazník, část mi umožnila mimo dotazník také osobní rozhovor.

Dotazník byl určen občanům města Kostelec nad Orlicí, lidem pracujícím ve městě nebo lidem, které mají k městu Kostelci nad Orlicí jinak blízký vztah. Dotazování nebyli vybíráni podle věku.

Pohlaví:

a) žena	52
b) muž	46

V rámci výběru respondentů jsem se snažila vyhledat přibližně stejný počet žen a mužů. Z celkového počtu 98 respondentů na mé otázky odpovědělo 52 žen a 46 mužů. Jak tedy můžeme vidět, rozdělení odpovědí dle pohlaví je poměrově vyvážené.

Věk:

a) mladší 18ti let	4
b) 18-25	28
c) 25-45	34
d) 45-60	23
e) starší 60ti let	9

V rámci terénního výzkumu nebyli respondenti nevybíráni podle věku. Chtěla jsem dosáhnout co nejpestřejšího věkového rozpětí, na kterém by bylo vidět odpovědi různých věkových skupin. Z výsledků rozhovorů z dotazníkového šetření tak mohu ukázat pestrou škálu odpovědí, které však nijak nekategorizují určité věkové skupiny.

Na základě uvedené tabulky můžeme vidět věkovou skladbu respondentů. Dotazovaní mladších 18-ti let byli osloveni čtyři lidé. Ve věkové skupině 18-25 let odpovídalo osmadvacet lidí. Skupinu mezi 25-45 lety reprezentovalo čtyřiatřicet lidí. Mezi 45-60 lety bylo osloveno třiadvacet lidí. Poslední věkovou skupinou, dotazovaných starších 60 ti let, bylo devět.

Dle výsledků výzkumu mohou říci, že vztah občanů města K.n/O. k žadatelům ve městě Kostelec nad Orlicí není výrazně ovlivněn postojem či pohledem mladé nebo starší generace. Není tedy hlavním, zda člověk patří do skupiny teenager, důchodce či člověk v produktivním věku. Názor a vztah k žadatelům o mezinárodní ochranu záleží především na tom, jaký je člověk sám o sobě a jaký má pohled na danou věc jako jedinec.

Bydlíte v Kostelci nad Orlicí?

a) ano	75
b) ne	23

Celý terénní výzkum je zaměřen na samotné město Kostelec nad Orlicí. Respondenti proto byli vybíráni ze samotných občanů Kostelce nad Orlicí, přilehlého okolí nebo lidí, kteří mají na město blízkou vazbu či ve městě Kostelec nad Orlicí pracují. V rámci terénního výzkumu bylo pětasedmdesát respondentů přímými obyvateli města Kostelec nad Orlicí, třiadvacet dotazovaných pochází z blízko přilehlých obcí nebo v Kostelci nad Orlicí pracuje či je jinak spojeno se samotným městem.

Víte, kde se v Kostelci nad Orlicí nachází areál pobytového střediska pro žadatele o azyl?

a) ano	76
b) ne	22

Z osmadesáti dotazovaných určilo šestasedmdesát správné místo, kde se pobytové středisko v Kostelci nad Orlicí nachází. Devětačtyřicetiletá žena, která bydlí poblíž pobytového střediska, odpověděla: „*Tábor znám, je hnedka po pravý straně na výjezdu města. Takový ty žlutý baráky s mřížema.*“

Areál pobytového střediska se nachází na okraji města Kostelec nad Orlicí v prostorách bývalých kasáren. Samotná pozice a oplocení areálu je jedním z hlavních důvodů, který přispívá k vymezení žadatelů o azyl a obyvatel města Kostelec nad Orlicí.

Víte, kdy bylo pobytové středisko v Kostelci nad Orlicí zřízeno?

a) ano	15
b) ne	83

Otázka ohledně vzniku pobytového střediska byla podle dotazovaných jednou z nejtěžších. Dvaatřicet respondentů ihned odpovědělo záporně a dobu zřízení pobytového střediska nechtěli ani tipovat. Jedenapadesát dotazovaných odpovědělo, avšak nesprávně. Patnáct respondentů odpovědělo zcela správně. Mnozí z dotazovaných při této odpovědi velmi váhali nebo svou odpověď pouze zkusili tipovat.

Pobytové středisko v Kostelci nad Orlicí vzniklo v roce 2001 a proti jeho otevření bylo velké množství občanů města Kostelce nad Orlicí.

Víte, pro koho je pobytové středisko v Kostelci nad Orlicí určeno?

a) ano	84
b) ne	14

Na otázku pro koho je pobytové středisko v Kostelci nad Orlicí určeno odpovědělo kladně čtyřiaosmdesát dotazovaných. Nejčastější odpovědi byly uprchlíci, běženci nebo cizinci. Pětapadesátiletý muž v rozhovoru odpověděl: „*Jsou tam většinou lidi, co u nás zažádají o pomoc (...) myslím tím tu mezinárodní ochranu, protože doma to pro ně není už bezpečný.*“

Pobytové středisko je jednou z možností, kde mohou žadatelé o azyl po dobu svého řízení pobývat. Další možností je bydlení v soukromém bytě, ten si však oproti pobytovému středisku hradí žadatelé o azyl sami.

Potkáváte se s žadatelem o azyl?

a) ano	57
b) ne	41

Podle čeho usoudíte, že se jedná o žadatele o azyl?

a) podle řeči	40%
b) podle vzhledu	30%
c) podle chování	10%

Přibližně 50% z dotazovaných uvedlo, že se s žadatelem o azyl ve městě Kostelec nad Orlicí setkává. Většina takových shledání se děje náhodně a občané města Kostelce nad Orlicí sami kontakt s žadatelem o azyl nevyhledávají. Dotazovaní ve svých odpovědích uváděli jako místo střetnutí především město (míněné jako střed města, náměstí a přilehlé ulice) a poté ulici mezi náměstím a areálem pobytového střediska. Někteří respondenti žadatele o azyl potkávají také kolem nákupního střediska Penny Market, který stojí v blízkosti pobytového střediska. Jak uvedla dvaadvacitiletá studentka: „Uprchlíky potkávám většinou v Penny ve městě. Mají to tam celkem blízko a je jich tam vždycky docela plno.“

Nejčastějším „znakem“, podle kterého občané města Kostelec nad Orlicí žadatele o azyl poznají, je především řeč a vzhled. V pobytovém středisku v Kostelci nad Orlicí pobývají často lidé z Afriky, Blízkého Východu či východní Asie. Občané Kostelce nad Orlicí si jich většinou všimnou díky tmavší pleti, stylu oblékání či rozdílných rysů v obličeji. Dvačtyřicetiletý muž uvedl: „Je vidět, že jsou odjinud, ale nevypadají jako turisté.“ Devětadvacitiletá žena odpověděla, že uprchlíky pozná také díky jejich stylu oblékání. „Občas ve městě potkám nějaké maminky s dětmi, jsou to asi Íránky nebo někde tam odtud, protože jsou zahalený a maj přes hlavu šátek.“

Víte, z jakých zemí žadatelé o azyl přichází/pochází?

a) ano	86
b) ne	12

Na otázku z jakých zemí žadatelé o azyl pochází (případně přichází) odpovědělo šestaosmdesát dotazovaných. Dvanáct odpověď nevědělo nebo na otázku neodpovědělo.

Nejčastější odpovědí bylo Ukrajina, Rusko, Blízký Východ, Írán, Asie, Afrika, Somálsko...

Pravdou je, že země původů se mění především na základě aktuální situace a dění ve světě. Pokud například trvá válečný konflikt nebo jsou extrémní přírodní podmínky, přicházejí uprchlíci i v početnějších skupinách. V roce 2001 byl do České republiky velký příliv uprchlíků z Afghánistánu, v roce 2002 pocházelo mnoho žadatelů o azyl z Iráku. V roce 2003 přišla početná skupina z Čechenska.

V PoS Kostelec nad Orlicí jsem se setkala především s lidmi z Kazachstánu, Běloruska, Srbska, Konga, Somálska, Nigerie atd.

Oldřich Matoušek na základě údajů Českého statistického úřadu uvádí, že v období let 1990-2005 pocházelo přibližně 56% žadatelů o azyl z Evropy (především z Rumunska, Jugoslávie a země bývalého Sovětského svazu). 39% žadatelů bylo z Asie (v tomto případě byl častou zemí původu Vietnam, Turecko nebo Indie). Přibližně 3% žadatelů o azyl pocházelo z Afriky (především z Nigerie, Konga nebo Angoly).⁹⁸

Žadatelé o azyl, kterým byla mezinárodní ochrana v České republice udělena, nejčastěji pocházeli z Rumunska, Ruska, Afghánistánu, Arménie či například Iráku.⁹⁹

Víte, jak dlouho žadatelé o azyl průměrně pobývají v pobytovém středisku?

a) ano	56
b) ne	42

Přibližně polovina dotazovaných nevěděla, jak dlouho žadatelé o azyl v PoS Kostelec nad Orlicí pobývají. Nejčastější odpovědí pak bylo rozmezí 4-6 měsíců. Větší počet lidí také uvedl dobu pobytu na jeden rok.

V rámci výzkumu v pobytovém středisku pobývala drtivá většina dotazovaných žadatelů o azyl v PoS Kostelec nad Orlicí více jak 1 rok.

Azylová procedura je leckdy velmi dlouhý proces. Někteří lidé tak v pobytových střediscích zůstávají i několik let.

Čím déle však žadatelé o azyl zůstávají v pobytových střediscích a na území České republiky, tím větší je (ve většině případů) míra jejich integrace do české společnosti. Drtivá většina dotazovaných žadatelů o azyl má základní znalosti o České

⁹⁸ MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální práce v praxi*. 2005. 334 s.

⁹⁹ MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální práce v praxi*. 2005. 334 s.

republiky, sleduje dění v Kostelci nad Orlicí i České republice. Často navštěvují různá místa České republiky. Pro majoritní populaci je ale cizinec stále cizincem. Pro většinu českých občanů zůstává „cizinec“ cizincem i po té, co je mu udělena mezinárodní ochrana nebo poskytnut trvalý pobyt v České republice.

Navštívil/a jste areál pobytového střediska?

a) ano	4
b) ne	94

Na otázku, zda dotazovaní někdy navštívili areál pobytového střediska v Kostelci nad Orlicí, drtivá většina respondentů odpověděla záporně. Pouze čtyři lidé areál pobytového střediska navštívili. Šestačtyřicetiletá žena navštívila pobytové středisko v rámci dne otevřených dveří. *„Byli jsme zvědavý, jak to vypadá uvnitř, protože ze silnice toho není moc vidět. Když jsem zjistila, že tam mají otevřeno, šli jsme se podívat s kamarádkou.“* Dvaadvacetiletý muž naopak odpověděl, že ho *„žádní přistěhovalci nezajímají“*.

Na základě mého výzkumu většina dotazovaných nemá zájem pobytové středisko pro žadatele o mezinárodní ochranu navštívit.

Znáte osobně někoho z žadatelů o azyl?

a) ano	6
b) ne	88
c) neodpovědělo	4

Na otázku, zda dotazovaný osobně zná někoho z žadatelů o azyl, odpovědělo kladně šest lidí. Osmaosmdesát respondentů nikoho z žadatelů osobně nezná. Čtyři lidé na otázku neodpověděli.

V rámci terénního výzkumu mezi žadateli o azyl mělo z devatenácti dotazovaných devět žadatelů známé či kamarády mezi občany města Kostelce nad Orlicí. Patnáct dotazovaných mělo známé také v jiném městě České republiky.

Obecně můžu říci, že dotazovaní z řad občanů města nemají zájem o sblížení se s žadateli o azyl. Na druhou stranu, když jsem se ptala samotných žadatelů, co by jim pomohlo k lepšímu začlenění do života ve městě, pět z devatenácti dotazovaných

uvedlo právě „více kontaktu s místními občany“. Dva žadatelé by také přivítali pořádání společných akcí a setkání uprchlíků a občanů Kostelce nad Orlicí.

Ač bývá PoS Kostelec nad Orlicí pro veřejnost v rámci různých akcí občas „otevřené“, hlavní možností, jak navázat vzájemný kontakt mezi občany města a žadateli o azyl zůstává prostor mimo areál pobytového střediska.

Máte s žadateli o azyl „vlastní zkušenosti“?

a) nemám s nimi žádné zkušenosti	33
b) mám spíše kladné zkušenosti	5
c) mám neutrální zkušenosti	49
d) mám spíše negativní zkušenosti	9
e) jiná odpověď	2

Třiatřicet respondentů odpovědělo na otázku týkající se „vlastní zkušenosti“ s žadateli o azyl negativně – tedy že s žadateli nemají žádné zkušenosti. Devětačtyřicet dotazovaných uvedlo, že mají s žadateli o azyl neutrální zkušenosti. Devět respondentů odpovědělo, že mají spíše negativní zkušenosti a pět dotazovaných má s žadateli kladné zkušenosti.

Dotazovaní, kteří mají s žadateli neutrální zkušenosti, zdůvodnili svou volbu odpovědi především tím, že se s uprchlíky stýkají pouze zřídka, především náhodně ve městě nebo v obchodě. Kladné zkušenosti s žadateli o azyl má například šestačtyřicetiletá žena, která navštívila areál pobytového střediska nebo osmadvacetiletý muž, kterého na ulici oslovil jeden z žadatelů o mezinárodní ochranu a zeptal se mladého muže na cestu. Osmadvacetiletý muž dodal: „*Jednou mě vlastně zastavil kluk kolem asi pětatřicítky a ptal se na cestu (...) jojo, mluvili jsme anglicky, nevypadal, že by uměl česky.*“ Negativní zkušenosti s žadateli o azyl má například pětadesátiletý muž. Uvedl, že „*takovýhle lidi nic nedělej, akorát chlastaj (...) poslal bych je všechny zpátky odkud přišli (!)*“

Víte, že pobytové středisko pro žadatele o azyl v Kostelci nad Orlicí pořádá každoročně den otevřených dveří?

a) ano	22
b) ne	76

Pobytové středisko v Kostelci nad Orlicí každoročně pořádá tzv. „Den otevřených dveří“. Areál pobytového střediska je přístupný veřejnosti. Nutno podotknout, že veřejnost této možnosti spíše nevyužívá.

V rámci mého výzkumu drtivá většina dotazovaných o Dni otevřených dveří v PoS Kostelec nad orlicí nevěděla. Třiatřicet respondentů také uvedlo, že je to pro ně zajímavá informace.

Jednou z dotazovaných, která areál PoS Kostelec v rámci Dne otevřených dveří navštívila, byla třiaadvacetiletá žena. Zúčastnila se jednoho z kurzů pořádaných v tamní výtvarné dílně. Atmosféru uvnitř pobytového střediska popsala jako příjemnou a přátelskou. *„Vůbec jsem si nemyslela, že to takhle bude probíhat (...) Přišli i lidé, kteří v táboře žijí, tak to mělo takovou správnou mezikulturní atmosféru ((úsměv)).“*

Osmapadesátiletá žena uvedla, že přímo v areálu PoS Kostelec nad Orlicí nikdy nebyla. Navštívila však několik akcí, kterých se žadatelé o azyl účastnili.

„Docela bych rád věděl, jak to v tam chodí, ale teda nechce se mi se tam na ně jít koukat jako na nějaký vopice do ZOO (...) možná teda že by spíš koukali blbě na mě co tam dělám.“

Smyslem Dnu otevřených dveří v PoS Kostelec nad Orlicí je mimo jiné i možnost seznámit veřejnost s prostředím, ve kterém žadatelé o azyl žijí a ukázat, jakých aktivit se žadatelé mohou účastnit.

Vzpomene si na nějaké akce, které pobytové středisko pořádalo, nebo se jich žadatelé o azyl zúčastnili?

a) ano	10
b) ne	76
c) neodpovědělo	12

PoS Kostelec nad Orlicí pořádá během roku několik akcí, kterých se může zúčastnit také široká veřejnost. Jednou z nich je například Den otevřených dveří, který s v PoS Kostelec nad Orlicí pořádá každý rok již několik let. Areál pobytového střediska

v Kostelci nad Orlicí je „otevřeno“ veřejnosti a (nejen) občané města mohou PoS Kostelec nad Orlicí navštívit. V rámci Dnu otevřených dveří jsou pro návštěvníky často připraveny ochutnávky jídel ze zemí, odkud žadatelé o azyl přichází. Lidé se také mohou zúčastnit sportovních, kulturních nebo rukodělných akcí pořádaných v areálu PoS Kostelec nad Orlicí.

Pobytové středisko se zúčastňuje také akcí mimo areál PoS Kostelec nad Orlicí. Široká veřejnost může například shlédnout výstavy nebo přijít na koncert, kde jsou aktéry přímo žadatelé o mezinárodní ochranu.

Všechny tyto akce jsou důležité především z jednoho hlavního důvodu. Žadatelé o azyl a občané České republiky (v tomto případě především obyvatelé města Kostelec nad Orlicí) mají možnost se setkat. Mohou tak například zjistit, že realita není taková, jaká se obecně jeví. Lidé mají možnost se osobně přesvědčit o tom, že ne všichni „oni“ jsou tací, jak „se o nich (často stereotypně) říká“.

Víte, z jakého důvodu lidé žádají v České republice o azyl?

a) ano	56
b) ne	13
c) neodpovědělo	29

Na otázku, zda dotazovaní vědí, z jakého důvodu lidé žádají v České republice o azyl, odpovědělo „ano“ šestapadesát respondentů. Třináct dotazovaných na otázku nevědělo odpověď. Devětadvacet respondentů na tuto otázku neodpovědělo.

Nejčastějšími odpověďmi byli ekonomická situace nebo obavy o život.

Byli byste ochotni žadatelům o azyl pomoci?

a) ano	63
b) ne	25
c) neodpovědělo	10

Na otázku, zda by občané byli ochotni žadatelům o azyl nějakým způsobem pomoci, odpovědělo kladně třiašedesát dotazovaných. Pětadvacet respondentů by nepomohlo nijak a deset dotazovaných na otázku neodpovědělo.

Na výběr bylo z pěti odpovědí:

- a) nijak bych nepomohl
- b) peněžní podpora
- c) materiální podpora
- d) dobrovolnická práce
- e) vlastní odpověď.

Nejvíce respondentů uvádělo jako svou odpověď materiální a peněžní podporu. Několik jedinců by bylo ochotno pomoci jako dobrovolník. Jako další pomoci, kterou by byli občané schopni nabídnout, bylo darování jídla, šatstva nebo domácích potřeb. Jistý respondent uvedl, že by nabídl žadatelům o azyl zaměstnání. Čtyřiačtyřicetiletá žena uvedla, že by pomohla, ale neví jak. *„No, když vidím ve městě ty maminky s dětma, je mi jich až líto. Já bych asi nebyla schopná prostě jen tak odejít někam úplně do ciziny kde to neznám.“*

Ne všechny odpovědi však byly vstřícné a kladné. Pětapadesátiletá žena například v rozhovoru uvedla, že nebude *„žádným způsobem podporovat přistěhovalce, který nám Čechům pak berou práci.“* Čtyřiatřicetiletý muž by také nijak nepomohl. *„Když sem přišli, museli počítat s tím, že se s nima nikdo mazlit nebude. Mě taky nikdo nedá nic zadarmo, tak proč bych měl já dávat něco jim(?)“*

Myslíte si, že by se žadatelé o azyl měli co nejvíce přizpůsobit české kultuře a českým zvykům?

a) ano	41
b) ne	10
c) nevím	17
d) ano, ale...	21
e) neodpovědělo	9

Zda by se měli žadatelé o azyl co nejvíce přizpůsobit české kultuře a zvykům v České republice odpovědělo přímým „ne“ deset dotazovaných. Jedenačtyřicet dotazovaných odpovědělo, aby se žadatelé české kultuře a jejím zvykům přizpůsobili co nejvíce. Podle jedenadvaceti dotazovaných by se žadatelé měli přizpůsobit, ale svou odpověď doplnili o určitá specifika. Sedmnáct respondentů na tuto otázku nevědělo odpověď, devět neodpovědělo vůbec.

Nejčastěji lidé uváděli, že by se cizinci měli naučit českému jazyku a ctít české zvyky. Devětadvacetiletý muž uvedl: „*Ti kdo tady chtějí žít by podle mýho měli umět aspoň základy češtiny.*“ Čtyřiatřicetiletá žena dodala, že „*by si tady neměli stavět mešity a podobný věci. Když u nás chtějí bydlet, muset prostě respektovat naši kulturu. Neříkám, ať se vzdají všechno svýho, ale ať nám sem nenutějí svoje.*“

V rámci výzkumu v PoS Kostelec nad Orlicí jsem zjistila, že právě o výuku českého jazyka mají žadatelé o azyl veliký zájem a je také jednou z důležitých faktorů k integraci do české společnosti. Přímo v areálu pobytového střediska se konají pravidelné kurzy českého jazyka, které mohou žadatelé o azyl navštěvovat. Klienti PoS Kostelec nad Orlicí se učí převážně tématům, které mohou uplatnit v běžném životě. Díky znalosti českého jazyka (alespoň částečné), se žadatelé o azyl více přiblíží majoritní společnosti.

Vadilo by Vám, kdyby se lidé, kterým se poskytnut v České republice azyl, trvale usadili v Kostelci nad Orlicí?

a) ano	11
b) ne	40
c) nevím	33
d) neodpovědělo	14

Necelé polovině respondentů by nevadilo, kdyby se žadatelé o mezinárodní ochranu, kterým by byl v České republice udělen azyl, natrvalo usadili v Kostelci nad Orlicí. Jedenáct dotazovaných by nechtělo, aby se žadatelé o mezinárodní ochranu se získaným statutem „azylant“ natrvalo usadili ve městě Kostelec nad Orlicí. Sedmačtyřicet respondentů na tuto otázku neodpovědělo nebo nevědělo odpověď.

V rámci mého výzkumu jsem nezaznamenala žádného azylanta, který by se ve městě Kostelec nad Orlicí usadil. Žadatelé o azyl, kterým je v České republice poskytnuta mezinárodní ochrana většinou žijí ve větších městech, kde mají více známých.

Vadilo by Vám, kdyby se někdo z Vaší rodiny oženil/vdala za žadatele o azyl?

a) ano	14
b) ne	33
c) nevím	51

Téměř polovina dotazovaných neví, zda by mu/jí vadilo, kdyby se někdo z rodiny oženil či provdal za žadatele o azyl. Třiatřiceti lidem by tato situace nevadila a čtrnáct respondentů by nechtělo, aby se někdo z rodiny oženil/provdal za žadatele o azyl.

V rámci výzkumu s žadateli o azyl by šesti z devatenácti dotazovaným nevadilo vzít si za manžela Čecha/Češku. Dva žadatelé o azyl uvedli, že by si chtěli vzít za manžela nebo manželku dokonce pouze Čecha /Češku. Ostatní dotazovaní byli již ženatí nebo vdané.

Myslíte si, že by si žadatelé o azyl měli zachovat také něco ze „své kultury“?

a) ano	26
b) ne	20
c) záleželo by na tom, o jaké kulturní „tradice“ by se jednalo	41
d) nevím	7
e) neodpovědělo	4

Na otázku, zda by si měli žadatelé o azyl zachovat také něco ze „své kultury“ odpověděla přibližně polovina respondentů, že by záleželo na tom, o jaké kulturní „tradice“ by se jednalo. Šestadvacet dotazovaných si myslím, že by si žadatelé o azyl měli zachovat něco ze „své kultury“. Dvacet respondentů uvedlo, že by si žadatelé o azyl neměli ponechat nic ze „své kultury“. Jedenáct dotazovaných na tuto otázku neodpovědělo nebo nevědělo odpověď.

Ve městě Kostelec nad Orlicí může člověk často potkat například zahalené ženy v tradičních „šatech“ islámské víry. Právě například na těchto ženách je „kulturní rozdíl“ patrný na první pohled.

Slovo uprchlík působí

f) negativně - pejorativně	23
g) pozitivně	7
h) neutrálně	55
i) neodpovědělo	13

Na více než polovinu dotazovaných působí slovo „uprchlík“ neutrálním dojmem. Třidvacet respondentů uvedlo, že na ně toto slovo působí negativně až pejorativně. Pouze na sedm dotazovaných působí pojem „uprchlík“ pozitivním dojmem. Třináct lidí na tuto otázku neodpovědělo.

Vadí Vám přítomnost žadatelů o azyl ve městě Kostelec nad Orlicí?

a) ano	17
b) ne	43
c) nevím	15
d) neodpovědělo	23

Přibližně polovině dotazovaných přítomnost žadatelů o azyl ve městě Kostelec nad Orlicí nevadí. Sedmnácti dotazovaným žadatelé o azyl ve městě vadí. Patnáct respondentů na tuto otázku nevědělo odpověď. Třidvacet dotazovaných otázku nezodpovědělo.

Při samotném vzniku PoS Kostelec nad Orlicí bylo velké množství obyvatel města proti otevření pobytového střediska. Lidé nechtěli ve „svém“ městě cizince, uprchlíky, kteří by podle některých vyjádření mohli být „hrozbou“. Obyvatelé města se obávali především nárůstu kriminality a zavlečení exotických chorob. Také fakt, že ve městě budou žít lidé - cizinci „nejasného původu“, kteří ještě navíc prchají ze země „jako zločinci“, v některých občanech doted vzbuzuje nepříjemný dojem.

Za dobu více než deseti let, kdy pobytové středisko pro žadatele azyl na okraji města funguje, se zpočátku vyostřená situace stabilizovala. Lidé si určitým způsobem na přítomnost žadatelů o azyl ve městě „zvykli“.

Víte, že v městském zpravodaji vychází každý měsíc „sloupek“ o PoS Kostelec nad Orlicí?

a) ano	24
b) ne	35
c) neodpovědělo	39

Jak bylo uvedeno dříve, ve městě vychází měsíční zpravodaj. Na otázku, zda dotyčný ví, že v městském zpravodaji je také pravidelný „sloupek“ z PoS Kostelec nad Orlicí, odpovědělo čtyřadvacet dotazovaných kladně. Pětadvacet respondentů neví, že se v městském zpravodaji o PoS Kostelec nad Orlicí píše. Devětadvacet dotazovaných na tuto otázku neodpovědělo.

Většina lidí zprávy z pobytového střediska nečte, jednoduše pro to, že je to nezajímá.

Články ve veřejném tisku o PoS Kostelec nad Orlicí a samotných žadatelé o azyl jsou zvláštní kapitolou, která by si jistě zasloužila vlastní výzkum. Jelikož ale úzce souvisí s otázkou městského zpravodaje, ráda bych tuto problematiku alespoň nastínila.

V naprosté většině článků či jiných informací týkajících se PoS Kostelec nad Orlicí nebo jeho obyvatel se běžný člověk „zvenčí“ nedočte mnoho konkrétních informací. Lidé zmiňovaní v textech jsou „anonymními obyvateli pobytového střediska“, kteří jsou většinou „pojmenováni“ mužem nebo ženou.

Většina lidí, kterých jsem se zeptala na tuto problematiku, registruje informace o PoS Kostelec nad Orlicí právě ve zmiňovaném zpravodaji města Kostelec nad Orlicí. O čem však články konkrétně jsou, většina dotazovaných neví.

Jaká tři slova se Vám vybaví, když se řekne „uprchlík“?

Pod slovem „uprchlík“ si dotazovaní vybavili především pojmy

- **cizince**
- **válka**
- **strach**
- **hlad**
- **„černocho“**
- **Afrika**

- **útěk**
- **OSN**
- **lidé bez domova nebo lidé na útěku**
- **Kostelec nad Orlicí**
- **hladovějící děti atd.**

Můžeme tedy vidět, že ačkoliv na větší polovinu dotazovaných slovo „uprchlík“ působí neutrálním dojmem, mnohým lidem se pod tímto pojmem asociují negativní obraz.

Závěr

Na základě mého několikaletého výzkumu v dané lokalitě bych nyní chtěla shrnout situaci Pobytového střediska Kostelec nad Orlicí v rámci města.

Závěr práce je vypracován do několika stěžejních bodů a zahrnuje nejen výsledky terénního výzkumu mezi občany města Kostelec nad Orlicí, ale také porovnání výsledků s mým předchozím terénním výzkumem, který jsem uskutečnila s žadateli o azyl přímo v areálu Pobytového střediska Kostelec nad Orlicí v roce 2008 - 2010.

Jaké mají občané města Kostelec nad Orlicí znalosti a informace o Pobytovém středisku Kostelec nad Orlicí.

Na základě rozhovorů a dotazníkového šetření vyplynulo, že lidé mají o PoS Kostelec nad Orlicí a samotných žadatelích o azyl spíše strohé a kusé informace. Nejedním člověkem poukazoval na to, že je pobytové středisko „uzavřené“ okolnímu světu. Z výzkumu také vyplynulo, že veřejnost příliš neví, co dělají žadatelé o azyl ve svém volném čase a jak vypadá jejich „běžný den“.

Občané města Kostelec nad Orlicí ví, kde se areál PoS Kostelec nad Orlicí ve městě nachází i pro koho je určen. Velká většina z dotazovaných obyvatel města má také přibližné povědomí z jakých států nebo oblastí žadatelé o azyl do PoS Kostelec nad Orlicí přichází. Dobu pobytu zdejších žadatelů o azyl nejčastěji uváděli v rozmezí 4 – 6 měsíců. Naprostá většina občanů, kteří se podíleli na mém výzkumu, však nevěděla nebo si nevzpomněla, kdy bylo PoS Kostelec nad Orlicí zřízeno.

Přibližně polovina z dotazovaných obyvatel města uvedla, proč uprchlíci v České republice žádají o mezinárodní ochranu. Nejčastější odpovědí byla ekonomická situace nebo obavy o život.

V rámci výzkumu někteří dotazovaných uvedli, že se na veřejnost dostává ohledně otázky uprchlictví velmi málo informací. Pokud je tomu opravdu tak a tento názor by sdílelo nejen pár dotazovaných z řad mých respondentů, poukazovalo by to na opravdu závažný problém.

Jaké mají žadatelé o azyl znalosti a informace o České republice.

Z výzkumu v PoS Kostelec nad Orlicí mohu usoudit, že žadatelé o azyl mají o České republice mnoho znalostí a často to nejsou jen ty základní.

Naprostá většina dotazovaných žadatelů o azyl se učí českému jazyku pravidelně, především na kurzech v PoS Kostelec nad Orlicí. Přestože je český jazyk obtížný, jedná se o kurz, který je velmi navštěvovaný. Podle dotazovaných je jednodušší v českém jazyce konverzovat nežli psát.

Všichni dotazovaní žadatelé o azyl navštívili také, kromě města Kostelec nad orlicí, jiné místo v České republice. Většina má také v České republice své „oblíbené místo“. Pro mnoho dotazovaných je oblíbeným místem Praha.

Velká většina z žadatelů o azyl zná nějakou „známou osobnost“ České republiky. Dotazovaní uváděli například Karla Gotta nebo Václava Klause atd.

Jaký je vztah občanů města Kostelec nad Orlicí k žadatelům o azyl.

Při samotném vzniku (otevření) PoS Kostelec nad Orlicí se vzedmula obrovská vlna protestů ze strany obyvatel města Kostece nad Orlicí, kteří pobytové středisko pro žadatele o azyl ve městě nechtěli. Jejich obavy se týkaly především zvýšení kriminality, snížení bezpečnosti ve městě nebo zanesení cizokrajných nemocí do města. Žádná z těchto obav se nepotvrdila.

Z terénního výzkumu vyplynulo, že občané města Kostece nad Orlicí v současné době z žadatelů o azyl takový „strach“ jako na počátku nemají. Přibližně polovině obyvatelů města, kterých se výzkum týkal, přítomnost žadatelů o azyl ve městě nevadí a mnohým dotazovaným by také nevadilo, kdyby se lidem, kterým byl poskytnut azyl, v Kostelci nad Orlicí zůstali natrvalo. Přibližně třetině z dotazovaných by nebylo na obtíž, kdyby se člen jejich rodiny oženil/ provdala za žadatele o azyl. Obecně můžeme konstatovat, že si občané Kostece nad Orlicí na přítomnost žadatelů o azyl ve městě jednoduše „zvykli“.

Dotazovaní z řad obyvatel města mají s žadatelí o mezinárodní ochranu spíše neutrální nebo žádné zkušenosti. Velká většina dotazovaných také nezná žádného z žadatelů o azyl osobně. Přesto by větší polovina dotazovaných byla ochotna žadatelům o azyl pomoci. Nejčastěji materiální a peněžní podporou nebo dobrovolnictvím.

Na více než polovinu dotazovaných z řad občanů města působí slovo „uprchlík“ neutrálním dojmem. Přibližně čtvrtina dotazovaných označila toto slovo za negativní až pejorativní.

Při slově „uprchlík“ se dotazovaným občanům města vybaví především negativní pojmy (například válka, strach, útěk aj.).

Jaký je vztah žadatelů o azyl k občanům České republiky.

Tři čtvrtiny dotazovaných žadatelů o mezinárodní ochranu uvedlo, že sleduje dění v Kostelci nad Orlicí o České republice.

Polovina dotazovaných by se chtěla více začlenit do života ve městě Kostelec nad Orlicí. Jako nejlepší možnost uváděli například pracovní příležitost a více kontaktu s občany města. Naprostá většina dotazovaných žadatelů o azyl se učí českému jazyku především z důvodu komunikace s majoritní společností.

Kromě tří dotazovaných žadatelů o azyl mají všichni mezi občany České republiky známé nebo kamarády. Téměř polovina dotazovaných má známé přímo ve městě Kostelec nad Orlicí.

Všem nezadaným dotazovaným z řad žadatelů o azyl by nevadilo provdat se/oženit se s Čechem/Češkou.

Více než polovině dotazovaných se v České republice líbí především lidé a společnost. Téměř polovině se nelíbí například zdejší podnebí.

Vzájemné soužití obyvatel města Kostelce nad Orlicí a žadatelů o azyl.

Přibližně polovina mnou dotazovaných obyvatel města se s žadateli o azyl střetává. Občané města a žadatelé o azyl se setkávají především v okolí PoS Kostelec nad Orlicí, přilehlých ulicích, náměstí a nákupního střediska „Penny Market“. V naprosté většině se jedná o náhodná setkání, při kterém jsou obě „strany“ pasivní.

Místní obyvatelé poznají žadatele o azyl především na základě jejich řeči. Druhým rozhodujícím „znakem“ je odlišný vzhled a poté jejich chování. Žadatelé o azyl v rámci výzkumu uvedli, že se s majoritní společností dorozumívají především českým jazykem nebo angličtinou.

Přibližně polovina dotazovaných žadatelů o azyl se účastní kulturních akcí ve městě, někteří navštěvují hospody, restaurace či jiné. Čtvrtina z dotazovaných se života ve městě Kostelec nad Orlicí vůbec nezúčastňuje.

Velké procento občanů města, kteří se výzkumu zúčastnili, si nevzpomene nebo neví o akcích pořádaných PoS Kostelec nad Orlicí. Většina dotazovaných také nikdy areál PoS Kostelec nad Orlicí nenavštívila a ani neví, že pobytové středisko každoročně pořádá „Den otevřených dveří“, kdy je areál PoS Kostelec nad Orlicí „otevřen“ veřejnosti. Mnohým z dotazovaných však tato informace přišla zajímavá. Většina dotazovaných žadatelů o azyl se akcí pořádaných PoS Kostelec nad Orlicí účastní.

Téměř polovina dotazovaných si myslí, že by se žadatelé o azyl měli co nejvíce přizpůsobit české kultuře a českým zvykům. Naproti tomu stejný počet lidí občanů uvedl, že by si žadatelé o mezinárodní ochranu měli také ponechat něco ze „své kultury“. Záleželo by však, o jaké kulturní „tradice“ by se jednalo.

Pokud by byl dotazovaným žadatelům o mezinárodní ochranu v České republice udělen azyl, všichni by chtěli v České republice žít i nadále.

Tisk a žadatelé o azyl.

Podíváme-li se na stránky regionálních deníků a nalezneme článek týkající se žadatelů o azyl nebo PoS Kostelec nad Orlicí, můžeme si povšimnout zajímavého faktu. V naprosté většině článků, týkajících se žadatelů o azyl nebo PoS Kostelec nad Orlicí, je zjevná téměř dokonalá anonymita. Články ve velké míře poukazují na akce nebo novinky, které se staly nebo stanou v PoS Kostelci nad Orlicí, případně uvádějí sportovní či jiné vítěze soutěží a turnajů z řad žadatelů o azyl. Deníky také často předkládají články o kriminalitě či dalšími negativními událostmi spojené právě s žadatelem o azyl. V naprosté většině je však obraz samotného žadatele o azyl představen jako „bezejmenný a anonymní jedinec“.

Také město Kostelec nad Orlicí pravidelně vydává městský zpravodaj, ve kterém jsou krátké zprávy z PoS Kostelec nad Orlicí. Přibližně třetina dotazovaných obyvatel města o sloupcích z pobytového střediska v městském zpravodaji neví nebo nejeví zájem.

Lze tedy konstatovat, že mezi občany města Kostelce nad Orlicí a žadateli o azyl probíhá určitá „komunikace“. Přestože tyto dvě skupiny vzájemný kontakt spíše nevyhledávají, žijí vedle sebe v relativním klidu. Od doby založení PoS Kostelec nad Orlicí se stal postoj občanů města k žadatelům o azyl „přístupnější“. Ačkoliv se podle obyvatel stále dostává o azylové problematice na veřejnost málo informací, základní přehled o PoS Kostelec nad Orlicí mají. V poslední době se také samotné pobytové středisko snaží „otevřít“ i široké veřejnosti a ukázat občanům České republiky, jak se „za zdmi“ PoS Kostelec nad Orlicí žije.

Mohu jedině doufat, že obyvatelům Kostelce nad Orlicí i celé České republiky nebudou osudy „uprchlíků“ lhostejné a nebudou jim zbytečně ztrpčovat již tak leckdy nelehký osud. Mě samotnou pobyt v PoS Kostelec nad Orlicí změnil a ještě více jsem pocítila, že uprchlíci jsou jednou ze skupin, která právem potřebuje pomoc ostatních. Pokud to bude možné, ráda bych vývoj situace ve městě Kostelec nad Orlicí sledovala i v budoucnu.

Seznam použitých zdrojů

1. *Aktualizovaná Koncepce integrace cizinců* [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/741/uv-09022011.pdf>
2. BARŠOVÁ, Andrea et al. *Sešity pro sociální politiku: Romové ve městě*. [online]. [cit. 2012-02-02]. Dostupné z: http://www.socioklub.cz/docs/romove_ve_meste.pdf
3. BARŠOVÁ, Andrea; BARŠA, Pavel. *Přistěhovalectví a liberální stát* [online]. [cit. 2012-03-12]. Dostupný z WWW: <http://www.iir.cz/upload/Publikace/Pristehovalectvi.pdf>
4. BAUBÖCK, R. *The Interation of immigrants*. In: Tollarová, Blanka. *Integrace cizinců v Česku: pluralita, nebo asimilace?* 4.odst.
5. BAUMAN, Zygmund. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. 249 s. ISBN 80-85850-90-7.
6. Brožura *Pobytové středisko Kostelec nad Orlicí*. 2002
7. Brožura *Správa uprchlických zařízení MV ČR*
8. BURYÁNEK, Jan. *Práce s předsudky a stereotypy* [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.varianty.cz/download/pdf/texts_27.pdf
9. *Česká xenofobie*. Petr Žantovský. Praha: Votobia Praha, 1998. 180 s. ISBN 80-220-044-5.
10. *Český statistický úřad* [online]. C2012 [cit. 2012-01-03]. Dostupný z WWW: http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/kapitola/1414-11-r_2011-0900
11. DOLEŽALOVÁ, Alice. *Záznam, z diskuze "Vztah české společnosti k cizincům po 20. letech demokracie"* [online]. [cit. 2012-03-12]. Dostupný z WWW: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2211154>
12. FREIOVÁ, Michaela. *Uprchlická otázka a my*. Praha : Občanský institut, 1993. 43 s. ISBN 80-900190-6-4.
13. GABAL, Ivan; Lenka VÁCLAVÍKOVÁ - HELŠUSOVÁ. *Migrace v rozšířené Evropě*. 2002. 50 s. ISBN 80-238-9199-5.
14. GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha : Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4.
15. HLADÍK, Jakub. *Multikulturní výchova: (Socializace a integrace menšin)*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2006, 73 s. ISBN 80-7318-424-9.
16. HORÁKOVÁ, Milada. *Zaměstnávání cizinců v České republice* [online]. [cit. 2012-02-11]. Dostupný z WWW: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/int1.pdf>

17. JURÁŠKOVÁ, Magda. *Integrace cizinců v České republice na příkladu Pobytového střediska Kostelec nad Orlicí*. Pardubice, 2009. Bakalářské práce. Univerzita Pardubice.
18. MACHALOVÁ, Tatiana et al. *Lidská práva proti rasismu*. Brno: Doplněk, 2001, 264 s. ISBN 80-7239-099-6.
19. MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X
20. *Město Kostelec nad Orlicí* [online]. C2000-2012 [cit.2012-02-03]. Dostupný z WWW: <http://www.kostelecno.cz/mesto/zpravodaj>
21. *Město Kostelec nad Orlicí* [online]. C2000-2012 [cit.2012-03-01]. Dostupný z WWW: <http://www.kostelecno.cz/mesto/zakladni-informace>
22. NIESEN, Jan. *Rozmanitost a soudržnost: nové úkoly v oblasti integrace imigrantů a menšin*. Praha : Rada Evropy, 2000. 115s. ISBN 92-871-4345-5.
23. NOVÁK, Tomáš. *O předsudcích*. Brno: Doplněk, 2002. 106 s. ISBN 80-7239-119-4.
24. *Obec.čr* [online]. C2012 [cit.2012-03-01]. Dostupný z WWW <http://www.obec.cz/kostelec-nad-orlici/576361/>
25. *Ochrana uprchlíků: a role UNHCR* [online]. [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/o-nas/ochrana-uprchliku-a-unhcr.html>
26. Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra [online]. [cit. 2012-02-11]. Dostupný z WWW: <http://www.suz.cz>
27. ŠIŠKOVÁ, Tatjana, et al. *Menšiny a migranti v České republice : My a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha : Portál, 2001. 188 s. ISBN 80-7178-648-9.
28. ŠIŠKOVÁ, Tatjana, et al. *Výchova k toleranci a proti rasismu : Sborník*. Praha : Portál, 1998. 203 s. ISBN 80-7178-258-8
29. ŠTĚPÁNKOVÁ, Martina. *Co je to diskriminace?* [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.mkc.cz/uploaded/antidiskriminace/Co_je_to_diskriminace.pdf
30. ŠTURMA, Pavel et al. *Teorie a praxe azylu a uprchlictví*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2006, 239 s. ISBN 80-858889-79-X.

31. TOLLAROVÁ, Blanka. *Integrace cizinců v Česku: pluralita, nebo asimilace?* [online]. C2006 [cit.2012-01-10]. 107 odst. Dostupný z WWW: <http://www.biograf.org/clanky/members/clanek.php?clanek=v3902>
32. *Úmluva o právním postavení uprchlíků* [online]. C2001-2008 [cit.2009-02-10]. Dostupný z WWW: <http://www.unhcr.cz/dokumenty/umluva-postaveni-uprchliku.pdf>
33. Vysokoškolské přednášky – Univerzita Pardubice

Seznam ostatních zdrojů

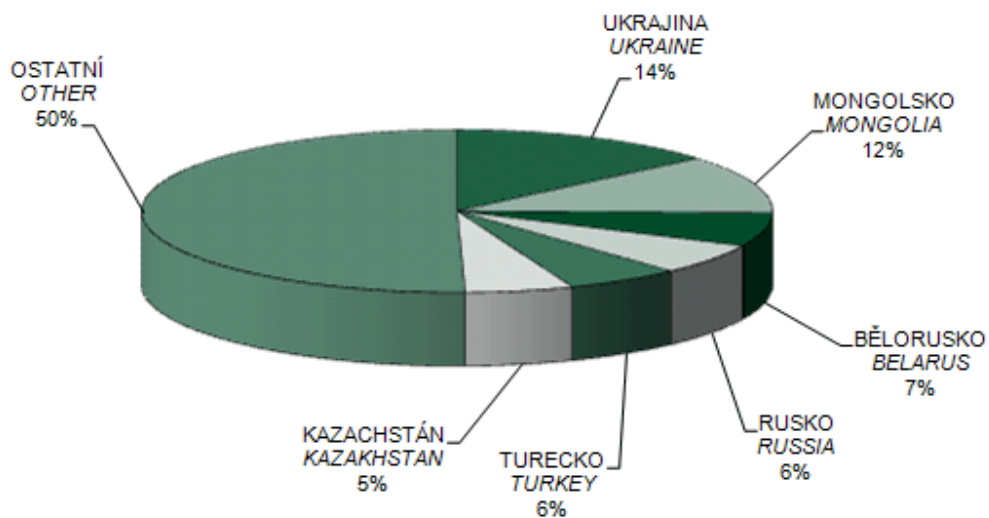
1. SARTORI, Giovanni. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci : Esej o multietnické společnosti*. Praha : Dokořán, 2005. 134 s. ISBN 80-7363-022-2.
2. Multikulturní centrum Praha, o.s. *Cizinci, naši a média*. Praha : Multikulturní centrum Praha, 2007. 106 s. ISBN 80-239-8475-6
3. Multikulturní centrum Praha, o.s. *Nečitelní cizinci – Jak se (ne)píše o cizincích v českém tisku*. Praha : Multikulturní centrum Praha, 2003. 94 s. ISBN 80-239-1137-6
4. CICCOTTI, Serge. *Lépe porozumět sobě i ostatním*. Praha : Portál, 2008. 224s. ISBN 978-80-7367-364-2.
5. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Konec uprchlíků v Čechách : aneb praktiky dr.Goebbelse*. Praha : o.s. Pomoz jednomu člověku, 2010. 255s. ISBN 978-80-25483-30-5

Seznam zkratk

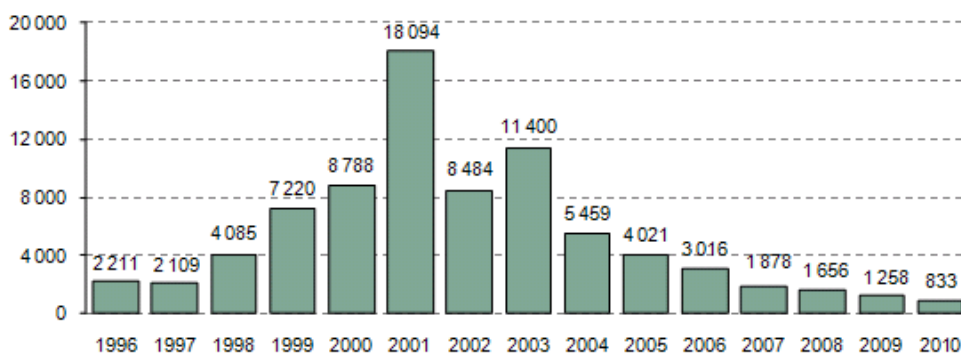
ČR	Česká republika
PDF	Portable Document Format, zkratka pro označení souborového formátu
PoS	Pobytové středisko
m.n.m.	metrů nad mořem
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik

Přílohy

Příloha číslo I. Nejčastější státní občanství žadatelů o azyl v roce 2010 (<http://www.czso.cz>)

Příloha číslo II. Vývoj počtu žadatelů o mezinárodní ochranu v letech 1996 - 2010 (<http://www.czso.cz>)

Příloha číslo III. Pozvánka na Den otevřených dveří v PoS Kostelec nad Orlicí
(www.suz.cz)

Příloha číslo IV. Dotazník použitý při terénním výzkumu ve městě Kostelec nad Orlicí

1. Pohlaví?

- a. muž
- b. žena

2. Rok narození?

3. Bydlíte v Kostelci nad Orlicí?

- a. ano
- b. ne (uved'te prosím Vaše bydliště)
- c. vlastní odpověď:

4. Víte, kde se v Kostelci nad Orlicí nachází areál pobytového střediska pro žadatele o azyl?

- a. ne
- b. ano (uved'te prosím)
- c. vlastní odpověď:

5. Víte, kdy bylo pobytové středisko pro žadatele o azyl v Kostelci nad Orlicí zřízeno?

- a. ne
- b. ano (uved'te prosím)
- c. vlastní odpověď:

6. Víte, pro koho přesně je pobytové středisko ve vašem městě určeno?

- a. ne
- b. ano (uved'te prosím)
- c. vlastní odpověď:

7. Potkáváte se s žadateli o azyl?

- a. ano (uved'te prosím kde)
- b. ne
- c. vlastní odpověď:

8. Podle čeho usoudíte, že se jedná o žadatele o azyl?

- a. podle řeči
- b. podle vzhledu
- c. podle chování

d. vlastní odpověď:

9. Víte, z jakých zemí žadatelé o azyl přichází/pochází??

- a. ne
- b. ano (uveďte prosím)
- c. vlastní odpověď:

10. Víte, jak dlouho žadatelé o azyl průměrně pobývají v pobytovém středisku?

- a. ne
- b. ano (uveďte prosím)

11. Navštívil/a jste někdy areál pobytového střediska pro žadatele o azyl?

- a. ano (uveďte prosím při jaké příležitosti)
- b. ne
- c. vlastní odpověď:

12. Znáte osobně někoho z žadatelů o azyl?

- a. ano (uveďte prosím počet)
- b. ne
- c. vlastní odpověď:

13. Máte s žadatelí o azyl „vlastní zkušenosti“?

- a. nemám s nimi žádné zkušenosti
- b. mám spíše kladné zkušenosti
- c. mám neutrální zkušenosti
- d. mám spíše negativní zkušenosti
- e. vlastní odpověď:

14. Víte, že pobytové středisko pro žadatele o azyl v Kostelci nad Orlicí pořádá každoročně den otevřených dveří?

- a. ano, mám o tom ponětí
- b. ano, byl jsem se v pobytovém středisku podívat
- c. ano, zúčastňuji se akcí v pobytovém středisku pravidelně
- d. nevím, ale je to zajímavá informace
- e. nevím a nezajímá mne to
- f. vlastní odpověď:

15. Vzpomenete si na nějaké akce, které pobytové středisko ve vašem městě pořádalo, nebo se jich žadatelé o azyl zúčastnili?

- a. nevzpomenou a žádné jsem se nezúčastnil/a
- b. nevzpomenou, ale nějaké akce jsem se již zúčastnil/a

- c. vzpomenu, ale žádná jsem se nezúčastnil/a (uved'te prosím)
- d. vzpomenu a zúčastnil/a jsem se (uved'te prosím)
- e. vlastní odpověď:

16. Víte, z jakého důvodu lidé žádají v České republice o azyl?

- a. ano (uved'te prosím)
- b. ne
- c. vlastní odpověď:

17. Jak byste byli ochotni žadatelům pomoci?

- a. nijak bych nepomohl/a
- b. peněžní podpora
- c. materiální podpora
- d. dobrovolnická práce
- e. vlastní odpověď:

18. Myslíte si, že by se žadatelé o azyl co nejvíce přizpůsobil české kultuře a českým zvykům?

- a. ano
- b. ne
- c. nevím
- d. vlastní odpověď:

19. Vadilo by Vám, kdyby se lidé, kterým bude poskytnut v České republice azyl, usadili v Kostelci nad Orlicí?

- a. ano, vadilo
- b. ne, nevadilo
- c. vlastní odpověď:

20. Vadilo by Vám, kdyby se někdo z Vaší rodiny oženil/provdala za žadatele o azyl?

- a. ano, vadilo
- b. ne, nevadilo
- c. vlastní odpověď:

21. Myslíte si, že by si žadatelé o azyl měli zachovat také něco ze svojí kultury? (zvyky, tradice, náboženství...)

- a. ano
- b. ne
- c. záleželo by na tom, o jaký kulturní „tradici“ by šlo

d. vlastní odpověď:

22. Slovo uprchlík na mě působí jako:

- a. spíše negativní nebo pejorativní pojem
- b. spíše pozitivní pojem
- c. neutrální pojem
- d. vlastní odpověď:

23. Vadí Vám přítomnost žadatelů o azyl ve městě Kostelec nad Orlicí?

- a. ano
- b. ne
- c. nevím
- d. vlastní odpověď:

24. Víte, že v městském zpravodaji vychází každý měsíc „sloupek“ o PoS Kostelec nad Orlicí?

- a. ano
- b. ne
- c. vlastní odpověď:

25. Jaká tři slova se Vám vybaví, když se řekne „uprchlík“?